

VERNEPLAN FOR SKOG

1 FORSLAG

Klima- og miljødepartementet (KLD) tilrår med dette opprettelse av følgende 17 nye verneområder i skog i medhold av lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven):

1. Deifjellia naturreservat, Åmot kommune, Hedmark
2. Augla naturreservat, Sør-Fron kommune, Oppland
3. Nøreimsbekken naturreservat, Gol kommune, Buskerud fylke
4. Gulsvikelvi naturreservat, Flå kommune, Buskerud
5. Vikerfjell naturreservat, Ringerike kommune, Buskerud
6. Viulkastet naturreservat, Ringerike kommune, Buskerud
7. Rankedal naturreservat, Ringerike kommune, Buskerud
8. Krålen naturreservat, Fyresdal kommune, Telemark
9. Hommedal prestegårdskog naturreservat, Grimstad kommune, Aust-Agder
10. Karlsøy prestegård naturreservat i Karlsøy kommune, Troms fylke
11. Solgårdhavna naturreservat, Sarpsborg kommune, Østfold
12. Desiderialunden naturreservat, Sarpsborg kommune, Østfold
13. Berg naturreservat, Eidsberg kommune, Østfold
14. Brattåsen naturreservat, Rakkestad kommune, Østfold
15. Flåtten naturreservat, Trøgstad kommune, Østfold
16. Håkås naturreservat, Trøgstad kommune, Østfold
17. Ågårdselva naturreservat, Sarpsborg kommune, Østfold

Forslaget omfatter ca. 83 km² nytt verneareal, hvorav ca 45 km² er produktiv skog. Ågårdselva er eid av Statskog SF. Solgårdhavna og Desiderialunden er helt og Berg delvis eid av Miljødirektoratet. Områdene Hommedal og Karlsøy er eid av Opplysningsvesenets fond. Vikerfjell naturreservat, som sammen med de øvrige områdene inngår i arbeidet med frivillig vern av privateid skog, vil bli et av de 5-6 største naturreservatene i skog i landet.

1.1. Hjemmelsgrunnlag

Områdene foreslås vernet som naturreservat i medhold av naturmangfoldloven § 34, § 37 og § 62. Vilkåret for å kunne opprette et naturreservat etter naturmangfoldloven § 37 er at arealet enten inneholder truet, sjelden eller sårbar natur, representerer en bestemt naturtype, på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold, utgjør en spesiell geologisk forekomst eller har særskilt naturvitenskaplig verdi.

De foreslåtte naturreservatene omfatter både områder der ulike utforminger av barskog er dominerende, og områder med stort innslag av edlere treslag med stor variasjonsbredde i naturtyper og høgt biologisk mangfold. Områdene er levested for at stort antall truede arter. Naturreservatene skal bidra til bevaringsmålene i naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene a (*variasjonsbredden av naturtyper og landskap*), b (*arter og genetisk mangfold*), c (*truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter*), d (*større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv*), e (*områder med særskilte*

naturhistoriske verdier), g (*økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt*), h (*referanseområder for å følge utviklingen i naturen*).

Verneområdene skal bidra til å oppfylle to av de nasjonale målene for resultatområde naturmangfold (Prop. 1 S (2015-2016) Klima- og miljødepartementet):

- Ingen arter og naturtyper skal utryddast, og utviklinga til truga og nær truga arter og naturtyper skal betrast
- Eit representativt utval av norsk natur skal bevarast for kommande generasjonar».

Opprettelse av verneområdene bidrar også til å nå internasjonale mål og forpliktelser, bl. a. nedfelt i konvensjonen for biologisk mangfolds artikkel 8 om et sammenhengende verneområdenettverk, jf. også naturmangfoldloven § 33 bokstav g.

1.2. Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget

De foreslåtte verneområdene inkluderer viktige naturtyper og et stort antall truede og nær truede arter. Skogområdene i denne tilrådingen omfatter både områder der ulike utforminger av barskog er dominerende, og områder med stort innslag av edellauvskog med stor variasjonsbredde i naturtyper og stort arts mangfold. Skogen i område 9 i skiller seg ut ved at den ligger i et mer eller mindre intakt ravinesystem. Arealmessig er noen av områdene små, men har likevel høy verneverdi ved at de omfatter sjeldne og truede naturtyper med et høgt biologisk mangfold.

Kunnskapsgrunnetaget om naturmangfoldet i verneforslag er innhentet i ulike registreringer og kartlegginger som ledd i skogvernarbeidet, blant annet dokumentasjon i "Lokalitetsdatabase for skogområder".

De viktigste påvirkningsfaktorene på verneverdiene i skogområdene som foreslås vernet er generelt hogst og ulike typer utbygginger, eksempelvis veibygging, hyttebygging og utbygging av vindkraft, vannkraft og kraftlinjer. Vern av de foreslåtte områdene skal gjennom bestemmelser om slike tiltak sikre arealer med viktige vernekvaliteter og bidra til dekning av viktige mangler ved skogvernet. Områdene vil bidra til langsiktig og effektiv bevaring av levested for at stort antall truede arter, og dermed *redusere den samlede belastningen* på arter som har risiko for å dø ut. Verneforskriftene åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at verneverdiene forringes. For enkelte aktiviteter vil det derfor i tråd med prinsippene om *samlet belastning* være restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Dette er også i tråd med prinsippene om *miljøforsvarlige teknikker og lokalisering*, samt *miljøforringing betaler* der hvor det ut fra hensynet til verneverdiene er fastsatt bestemmelser om blant annet ferdsel og infrastrukturtiltak. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha vesentlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Vernebestemmelsene tillater likevel ikke vesentlige inngrep i områdene. KLD vurderer det slik at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. KLD anser at *kunnskapsgrunnetaget* i naturmangfoldloven § 8 er oppfylt. KLD har ut fra en *føre-var-tilnærming* i verneforslaget vektlagt muligheten for flere påvirkninger av samme slag, eller en kombinasjon av flere ulike påvirkningsfaktorer (*samlet belastning*). Det foreligger ellers etter KLDs oppfatning tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet, påvirkningsfaktorer og effekten av vernet. Føre-var-prinsippet tillegges derfor ikke ytterligere vekt i denne saken.

For nærmere beskrivelse av verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget, jf. naturmangfoldloven kapittel II, vises det til omtalen av det enkelte verneområde i kapittel 7 under samt i direktoratets tilråding, jf. lenker i punkt 2 under.

1.3. Andre interesser

Historisk har skogene blitt utnyttet i ulik grad til bl.a. skogsdrift, beite, jakt og friluftsliv. Det er ikke aktuelt at skogbruk skal fortsette i områder som vernes som naturreservater, men f.eks. utmarksbeite, jakt, fiske og friluftsliv vil i stor grad kunne fortsette som tidligere. Det går veier inn i noen av de foreslåtte verneområdene.

I de foreslåtte verneområdene er det eksisterende kraftledninger i områdene 2 Augla, område 6 Viulkastet og område 10 Karlsøya. Område 6 Viulkastet og 7 Rankedal grenser til overvannet til hhv. Askerud kraftverk og Viulfoss kraftverk, begge i Randselva. I område 2 Augla er det registrert et mindre småkraftpotensial.

Det er foretatt avveininger mellom områdenes verneverdier og andre viktige samfunnsinteresser, jf. naturmangfoldlovens § 14. departementet viser til den nærmere omtalen av hvert enkelt område. Med de tilpasninger og presiseringer som er foretatt i saken er det vurdert at verneforslaget ikke har vesentlig negative effekter for viktige samfunnsinteresser. Departementet viser for øvrig til omtale av de enkelte verneområdene i kapittel 7.

1.4. Planstatus

Arealet i verneplanen er LNF-områder i de respektive kommuners kommuneplaner.

2. SAKSBEHANDLING

Områdene i saken har inngått i ulike tilrådinge fra Miljødirektoratet (og tidligere Direktoratet for naturforvaltning). Områdene 1 – 8 tilråding 11. september 2015: <http://www.miljodirektoratet.no/no/Tema/Verneomrader/Tilradninger-verneomrader/Tilrading-skogvern-host-2015/>.

Områdene 9 og 10 tilråding 2. april 2012:

(<http://www.miljodirektoratet.no/no/Tema/Verneomrader/Tilradninger-verneomrader/Tilrading-skogvern-var-2012>).

Områdene 11 – 17 tilråding 18. februar 2016:

(<http://www.miljodirektoratet.no/no/Tema/Verneomrader/Tilradninger-verneomrader/Tilrading-skogvern-vinter-2016/>).

Verneplanprosessene har fulgt retningslinjene for vern etter naturvernloven og naturmangfoldloven som er nedfelt i rundskriv T-2/15, (tidligere T-3/99), hvor retningslinjene for frivillig vern er gitt særskilt omtale i rundskrivets kap. 8, om saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven (§§ 41-43) og oppfyller kravene i utredningsinstruksen.

2.1. Generell bakgrunn

Grunnlaget for skogvernarbeidet er bl.a. St.meld. nr. 68 (1980-81) *Vern av norsk natur*, St.meld. nr 46 (1988-89) *Miljø og utvikling*, St.meld. nr. 40 (1994-95) *Opptrapping av skogvernet fram mot år 2000*. Et viktig politisk grunnlag for dagens arbeid for økt skogvern er bl.a. St.meld. nr. 25 (2002-2003) *Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand*, hvor det ble lagt fram en strategi for økt skogvern. Viktige naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er NINA rapport 54/2002 og NINA rapport 535/2010.

2.2. Frivillig vern av skog på privateid grunn

Ved frivillig skogvern tilbyr skogeierne aktuelle skogarealer for vern. Grunneierne oversender tilbud om vern til vedkommende Fylkesmann. Det blir foretatt naturfaglige registreringer og utarbeidet skogtakster for de områdene der det er behov for det. På grunnlag av tilbud og de naturfaglige registreringene utarbeider Fylkesmannen forslag til avgrensning av verneområdet. Ut fra tilbud og mal for verneforskrift for naturreservater utarbeider Fylkesmannen forslag til verneforskrift som blir oversendt grunneierne for kommentarer. Det blir avholdt møter og befaringer der forslaget diskuteres nærmere. Miljødirektoratet oppnevner en skogsakkyndig som får i mandat å forhandle med grunneierne eller grunneierens representant. Ved enighet blir det utarbeidet avtale der erstatningssum, forslag til verneforskrift og avgrensning av verneområdet blir avklart. Fra avtaletidspunkt og fram til vernevedtak gjelder en vederlagsordning. Utbetaling av erstatningsbeløp skjer når vernevedtak er fattet.

2.3. Vern av skog på grunn eid av Opplysningsvesenets fond

I 2001-2002 ble det vedtatte skogvernet evaluert av NINA og Skogforsk på oppdrag fra daværende Miljøverndepartementet og Landbruksdepartementet. I resultatene fra denne evalueringen (NINA fagrapport 54) ligger det en anbefaling om å øke verneomfanget til minst 4,6 % av det produktive skogarealet i landet. Evalueringen peker også på hvilke skogtyper som særlig bør prioriteres for vern.

Ved behandling av Innst. S. nr.150 (2001-2002) gikk Stortingets flertall inn for at offentlig eide arealer skal brukes aktivt for å øke skogvernet i Norge. St.meld. nr. 25 (2002-2003) slår også fast at Regjeringen vil gjennomføre nye konkrete vurderinger av Statskog SFs og Opplysningsvesenets fonds skogarealer for å identifisere aktuelle verneområder. I samråd med Opplysningsvesenets fond er det gjennomført naturfaglige registreringer av utvalgte OVF- eiendommer. På grunnlag av disse registreringene er om lag 40 områder fordelt over det meste av landet, vurdert å være aktuelle for vern. Denne tilrådingen omfatter de områdene som er vurdert som aktuelle i Aust-Agder og Troms fylker.

2.4. Vern av skog på arealer eid av Statskog SF

Ved behandling av Innst. S. nr.150 (2001-2002) gikk Stortingets flertall inn for at Statskog SFs arealer skal brukes aktivt for å øke skogvernet i Norge. St. meld. nr. 25 (2002-2003) slår også fast at Regjeringen vil gjennomføre nye konkrete vurderinger av Statskog SFs og Opplysningsvesenets fonds skogarealer for å identifisere aktuelle verneområder.

En satsing på vern av Statskog SF sin grunn er også påpekt i senere politiske føringer bl.a. i budsjettproposisjoner.

I møte 23. april 2002 vedtok Statskog SFs styre å stille arealer til rådighet for vern. Som grunnlag for det videre arbeidet ble det utarbeidet en samarbeidsavtale mellom Direktoratet for naturforvaltning (nå Miljødirektoratet) og Statskog SF datert 26. januar 2004. Det foreliggende verneforslaget er utarbeidet i tråd med denne samarbeidsavtalen.

Statskog SF kjøpte i 2010 Borregaard skoger AS, AS Børresen og Borregaard Vafos fra Orkla. I St. Prop 11 S (2010-2011) om kapitalforhøyelse og statlig lån til Statskog SF er det lagt til grunn at «Eventuelt videre skogvern på statsgrunn forutsettes gjennomført i tråd med det etablerte samarbeidet og de prinsipper som er lagt til grunn tidligere. Det forutsettes at skogvern på statsgrunn utløser full erstatning.» Det området på Statskog SFs grunn som tilrås i denne tilrådingen, ligger på en av disse eiendommene.

2.5. Vern av skog på arealer eid av Miljødirektoratet

To områder i denne tilrådingen eies av Miljødirektoratet. I tillegg eier Miljødirektoratet deler av det arealet som tilrås vernet ved utvidelsen av Berg naturreservat.

Det er særlig ved avhending av offentlig eid areal at Miljødirektoratet har benyttet seg av sin forkjøpsrett og kjøpt arealer som er aktuelle for vern. I tillegg er også innkjøpt noe areal gjennom at private eiendommer er lagt ut for salg.

2.6. Samiske interesser

Ingen områder inngår i reinbeitedistrikt, men ett område ligger i Troms og Sametinget er derfor ut fra gjeldende retningslinjer tilbudt konsultasjon om dette området. Sametinget ønsket ikke konsultasjon.

3. VIKTIGE ENDRINGER UNDER BEHANDLINGEN AV VERNEPLANEN

3.1. Grenser

På grunnlag av høringsuttalelser tilrås mindre endringer av vernegrenser i områdene Augla og Hommedal. Klima- og miljødepartementet slutter seg til direktorats vurderinger om grenser, og viser for øvrig til omtalen under de enkelte områder i kapittel 8.

3.2. Forskrifter

Det er etter høringen foretatt noen mindre endringer i forslagene til verneforskrifter. Dette skyldes dels tilpasning til naturmangfoldloven og malen for naturreservater, dels kommentarer i innkomne høringsuttalelser og fordi forskriftene bør være mest mulig likt utformet for forhold som gjelder samme tema.

4. OPPHEVING OG ENDRING AV TIDLIGERE VERNEVEDTAK

Verneforslaget omfatter forslag om utvidelse av 4 eksisterende naturreservater:

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås opphevet som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 20.06.1986 nr. 1360 om fredning av Sandvann naturreservat, Ringerike kommune, Buskerud
2. Forskrift 23.12.1993 nr. 2015 om fredning av Solgårdhavna naturreservat, Fredrikstad kommune, Østfold
3. Forskrift 07.09.1993 nr. 693 om fredning av Berg naturreservat, Eidsberg kommune, Østfold
4. Forskrift 24.06.1977 nr. 10 om fredning for Ågårdselva naturreservat og vernebestemmelser for Valbrekke landskapsvernområde, Tune kommune, Østfold

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås endret som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 28.06.1985 nr. 1358 om vern av Vassfaret og Vidalen landskapsvernområde, Sør-Aurdal kommune, Oppland og Flå, Nes og Ringerike kommuner, Buskerud.

5. FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Miljødirektoratet avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte området. Områdene som foreslås vernet er små verneområder, som det i regjeringsplattformen er lagt til grunn skal forvaltes av kommunene. De kommunene som ønsker det, vil følgelig kunne få forvaltningsmyndighet for de aktuelle områdene.

Kostnader til vern og forvaltning av områdene dekkes innenfor KLDs eksisterende budsjettammer. Dette gjelder utgifter til bl.a. erstatningsoppgjør, oppsyn, grensemerking, utarbeidelse av forvaltningsplaner og trykningsutgifter.

6. HØRING AV VERNEFORSLAGET

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommuner og andre fylkesinstanser, samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner har hatt verneforslagene på høring.

Følgende sentrale høringsinstanser har fått verneforslagene på høring: Avinor, Biologisk institutt Universitetet i Oslo, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Fiskeridirektoratet, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi NTNU, Fiskeri- og Havbruksnæringens Landsforening, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådene Landsforbund, Havforskningsinstituttet, Jernbaneverket, Kongelig Norsk Båttforbund, Kjemisk Forbund, Kommunal- og regionaldepartementet, Kommunenes sentralforbund, Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon, Kystdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Dykkerforbund, Norges Fiskarlag, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges handikapforbund, Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Fiskerihøgskole, Norges Kystfiskarlag, Norges Luftsportforbund, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges Seilforbund, Norges Skogeierforbund, Norges Surfforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norske Reindriftsamers landsforbund, Norsk Biologforening, Norsk Bergindustri, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for naturforskning, Norsk institutt for skog og landskap, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norskog, Norsk Zoologisk Forening, NSB hovedadministrasjonen, NTNU Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, Oljedirektoratet, Norske Samers Riksforbund, Reindriftsforvaltningen i Alta, Riksantikvaren, SABIMA, Samenes landsforbund, Sametinget, Sametingets rådgiver for samiske stedsnavn, Sjøfartsdirektoratet, Statens landbruksforvaltning, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Stedsnavntjenesten for Midt-Norge/Nord-Norge/ Østlandet og Agderfylkene/Vestlandet, Statskog SF, Taretrålfiskernes Forening, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø, Universitetet i Oslo naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet, Villreirådet i Norge, WWF – Norge.

Kommunene som har uttalt seg er positive eller har ikke vesentlige innvendinger til verneforslagene. Ringerike kommune uttaler mhp. verneforslag for områdene Rankedal og Viulkastet at de støtter Statens vegvesen i at trafikksikkerhet og framføring av ny E16 er et viktig samfunnshensyn. Samtidig har kommunen forståelse for at det er viktige naturverdier i området. Kommunen ber sentrale myndigheter vurdere og avveie mellom ulike nasjonale interesser i området.

Fylkeskommunene som har uttalt seg er positive eller har ikke vesentlige innvendinger til verneforslagene.

7. GENERELLE MERKNADER TIL VERNEFORSLAGET

7.1. Miljødirektoratets kommentarer til generelle merknader til avgrensningen

Noen høringsinstanser tar opp at arronderingen av noen av de foreslåtte verneområdene ikke er god nok, og det bes om at avgrensningen endres. For de områdene som er framkommet gjennom ordningen med frivillig vern, setter eiendomsforholdene og grunneiers ønsker rammer for hvordan verneområdene kan arronderes. Områdene kan eventuelt utvides senere. Dette har allerede skjedd i flere frivillig vern-områder.

Særlig på deler av Østlandet vil det være nødvendig å verne skogarealer med lavere verneverdier dersom det skal kunne oppnås et mest mulig representativt skogvern, da skogbruksaktiviteten har vært omfattende her over lang tid. Landbruksdirektoratet stiller spørsmål om de områdene som er gitt lokal verneverdi, tilfredsstillende kriteriene for vern etter

naturmangfoldloven § 37. Etter Miljødirektoratets vurdering tilfredsstillende alle områdene som tilrås disse kravene.

7.2. Miljødirektoratets kommentarer til verneforskriftene

Miljødirektoratet mener at malen for verneforskrifter for naturreservater ivaretar avveiningen mellom brukergruppene og de overordnede vernehensyn på en god måte. Miljødirektoratet har tilrådd enkelte justeringer i forslag til forskrift for naturreservater uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratets gjennomgang av innholdet i verneforskriftene og kommentarer til noen av de temaer som er tatt opp i høringene:

Forskriftenes innhold

Miljødirektoratet understreker betydningen av at en både ved utforming av verneforskrifter og forvaltning av områdene, herunder dispensasjonspraksis, legger til grunn et langsiktig perspektiv. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at naturkvalitetene forvitres. Det er også viktig at den økosystemtilnærming som er lagt til grunn i skogvernet reflekteres.

Verneforskriftene innebærer vern av all vegetasjon og alt dyreliv. Det er likevel åpnet for jakt, fiske og sanking av bær og matsopp. Ulike tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Dette omfatter anlegg av ulike slag (midlertidige eller faste), men også tiltak som for eksempel drenering, kalking og gjødsling. For enkelte områder er det i verneforskriften åpnet for visse typer anlegg etter søknad.

Verneforskriftene innebærer et generelt hogstforbud, men det kan etter søknad gis tillatelse til hogst av etablerte plantefelt. I tilfeller der det ikke er aktuelt å ta ut plantede trær på kort sikt, kan det etter søknad gis tillatelse til en begrenset skjøtsel. Motorferdsel er forbudt, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med spesielt nevnte formål. Det understrekes at regelen om "nødvendig motorferdsel" skal håndheves strengt. Motorferdsel i tilknytning til militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulans-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, og gjennomføring av skjøtelses- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten er tillatt. Dette gjelder ikke for øvingsvirksomhet i tilknytning til slike formål. Det er gjort en vurdering for hvilke områder det er aktuelt med en egen dispensasjonshjemmel for øvingsvirksomhet. Utgangspunktet har vært at det ikke er aktuelt å åpne for dette i små verneområder og verneområder som på grunn av sin topografi er lite egnet til slike aktiviteter.

Vedlikehold av eksisterende veier, anlegg, herunder bygninger og eventuelt andre installasjoner som er i bruk på vernetidspunktet, er tillatt. Med vedlikehold menes opprettholdelse av den standard veien, bygningen, anlegget etc. hadde på vernetidspunktet. Vedlikehold omfatter ikke nybygging, oppgradering eller utvidelse. Vedlikehold av for eksempel vei omfatter således tiltak eller arbeid for å holde veien ved like eller opprettholde samme standard som på vernetidspunktet, uten at den endrer karakter. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan tillates etter søknad, og skal fortrinnsvis skje på snødekt mark.

Miljødirektoratet vil påpeke at restriksjonsnivået ikke er særlig forskjellig mellom de ulike områdene som foreslås vernet, men da verneforskriftene for områdene er framkommet gjennom forhandlinger mellom de respektive fylkesmennene og grunneierne, vil det måtte aksepteres at det blir enkelte forskjeller i utformingen av forskriftene. For områder der eksisterende verneområder inngår i verneforslagene, vil ny verneforskrift omfatte hele området. For disse arealene vil det kunne medføre større endringer i forhold til eksisterende

forskrift. For noen områder med mindre utvidelser, opprettholdes eksisterende bestemmelser, som også vil gjelde for utvidelsesarealet.

Navn

Kartverket forutsetter at vernemyndigheten melder inn navnet på nye naturreservat til Kartverket for registrering i Sentralt stedsnavnregister (SSR) når vernevedtak er gjort, jf. § 15 i lov om stadnamn av 18. mai 1190 nr. 11. Kartverket forutsetter dessuten at kart over verneområdene produseres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon. Språkrådet har i enkelte saker bedt om at det blir reist formell navnesak på navnet på verneområdet, og fremholder at det må avventes å gjøre vedtak om vern før navnet kan benyttes som (del av et) naturreservatnavn. Språkrådet viser til at offentlige instanser er bundet til skrivemåten i sentralt stedsnavnsregister. For å kunne bruke annet navn, er det behov for å reise formell navnesak. Det er forslag til endring av stedsnavnsloven, der en av de foreslåtte endringer er at grunneier selv kan velge skrivemåten på stedsnavn. Dersom navnesaken ikke er avgjort innen vernevedtak, anbefaler Miljødirektoratet at det ved vernevedtak settes et foreløpig navn på reservatet, og at navnet på verneområdet endres i forskriften i etterkant, når navnesak har avklart navn på reservatet.

Leting etter mineralske ressurser

Direktoratet for mineralforvaltning mener at verneforskriftene bør åpne for ferdsel i forbindelse med leting etter mineralske ressurser og ferdsel i forbindelse med kartlegging og tilsyn av eventuelle tidligere og nåværende mineraluttak samt tiltak i forbindelse med sikring av eventuelle gamle gruveåpninger og forurensning fra eventuell tidligere gruveaktivitet. Videre ønsker direktoratet at det i forskriftene skal innføres en bestemmelse som åpner for røsking, det vil si graving med gravemaskin for å blottlegge berggrunnen der det er større mengder løsmasser som hindrer besiktigelse og eventuelt prøvetaking ved leting etter mineralressurser.

Miljødirektoratet vil presisere at verneforskriftene ikke forbyr ferdsel i verneområdene, men at det er et generelt forbud mot motorisert ferdsel. Eventuelle unntak fra dette forbudet er tatt inn i § 6 i verneforskriftene. Spørsmål om åpning for vedlikehold og eventuell ferdsel kan vurderes i områder med konkrete installasjoner. Miljødirektoratet viser til at verneformålet i naturreservater er å bevare naturen mest mulig urørt og hindre fremtidig virksomhet som vil være i strid med dette overordnede målet. Det er således ikke aktuelt å gi en generell åpning for leting etter mineralske forekomster med tanke på utnytting i et eventuelt fremtidig naturreservat. Miljødirektoratet vurderer at det ikke bør gjøres et generelt unntak i verneforskriftene for de tiltak Direktoratet for mineralforvaltning lister opp, men at det må tas stilling til dette i hvert enkelt tilfelle der dette er aktuell problemstilling.

Naturmangfoldloven § 41 sier at det som ledd i saksbehandlingen skal innhentes kunnskap om andre mulige verdier i området. Dette vil i hovedsak være å samle kunnskap som allerede er kjent, herunder informasjon om pågående næringer eller aktiviteter. Når det gjelder direktoratets forslag til bestemmelser i verneforskriften, vil disse aktivitetene kunne omsøkes etter naturmangfoldlovens § 48. Dersom ny kunnskap i framtiden viser at det finnes viktige forekomster av mineralske ressurser i verneområdene, må eventuell utdrift av disse forekomstene vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Denne lyder:

"Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig."

Skogvernomsrådene er generelt relativt små, noe som innebærer at avstanden mellom vernegrense og en eventuell påvist drivverdig mineralressurs ofte kan være relativt liten. Dette øker de tekniske mulighetene for at eventuell utdrift av mineralforekomster som pr. i

dag ikke er kjent, kan foretas uten at tiltaket har vesentlig negativ virkning på naturkvalitetene i verneområdet. Dette kan for eksempel gjøres ved underjordisk drift med uttakssted utenfor verneområdet.

Motorferdsel

Generelt skal muligheter for bruk av motorferdsel i verneområder vurderes etter søknad. Noen høringsparter har fremmet ønske om at det åpnes for bruk av lett terrenggående kjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget, og at det ikke settes krav til at det skal være beltekjøretøy. Miljødirektoratet vil understreke at motorisert uttransport av storvilt (elg og hjort) i utgangspunktet enten skal foregå manuelt eller ved bruk av lett beltekjøretøy hjemlet etter § 6. Med lett beltekjøretøy i denne sammenheng menes mindre beltekjøretøy som f.eks. elgtrekk, jernhest og beltegående ATV.

En eventuell tillatelse til bruk av annet motorkjøretøy enn nevnt over, hjemlet i § 7, skal vurderes nøye. Det reelle behovet, samt mulige påvirkninger på naturmiljøet skal vurderes. Forvaltningsmyndigheten kan i sin søknadsbehandling knytte tillatelsen til bestemte traseer. Dette vil særlig være aktuelt for uttransport av elg fra bakenforliggende områder. Det kan også innvilges flerårige dispensasjoner.

I områder med hytter er hovedregelen at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til transport av ved, materialer og utstyr på snødekket mark etter § 7. Slike tillatelser bør normalt styres til fastlagte traseer. Fastsetting av trase bør gjøres ved søknadsbehandling eller som en del av utarbeidelse av forvaltningsplan. Motorisert transport i forbindelse med vedlikehold bør skje på snødekt mark med bruk av snøscooter. I unntakstilfeller kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til barmarkskjøring for transport av materialer til vedlikehold. Dette bør normalt være vedlikeholdsbehov av akutt karakter.

I verneforskriftens § 7 er det åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til bruk av motorferdsel knyttet til ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart og forøvrig når det er spesielle forhold som tilsier det, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Utfrakt av felt storvilt

Der det er aktuelt, er det åpnet for at utfrakt av felt bjørn og ulv i forskriftssammenheng betraktes på samme måte som felt storvilt. Lovlig felling av ulv eller bjørn kan skje når det er direkte angrep på bufe, etter fellingstillatelse eller i forbindelse med lisensjakt. Med unntak av lisensjakten er dette akutt situasjoner og som sjelden vil forekomme. Når det gjelder felling i forbindelse med lisensjakt, så er dette planlagt på samme måte som storviltjakt, og Miljødirektoratet vurderer dette på samme vis som for utkjøring av felt storvilt. I alle tilfeller skal ikke kjøretøy føres inn i naturreservat før felling har skjedd. Det er forslag om at villsvin skal betraktes på samme måte som for elg, hjort, bjørn og ulv. Miljødirektoratet støtter dette, og mener villsvin kan betraktes på linje med annet storvilt når det utkjøring av lovlig felt bytte.

Start og landing med luftfartøy

Forsvarsbygg har tidligere foreslått at formuleringen: "herunder start og landing med luftfartøy" tas ut av verneforskriftens § 5 *Regulering av ferdsel*, som en tilpassing av verneforskriftene til naturforholdene på stedet og reelle hensyn. Miljødirektoratet vurderer

at start og landing med luftfartøy er uønsket i naturreservatene, og at dette bør tydeliggjøres og synliggjøres ved å ta inn et forbud i verneforskriften.

Gjennom forskrifter vedtatt ved kgl. res. 12.12.2014 ble Forsvarsbyggs ønske om at landing og start med forvarets luftfartøy gis automatisk unntak, tatt inn i alle, eller de fleste, forskrifter. Miljødirektoratet har derfor lagt dette inn i alle forskriftene. De aktuelle forslagene er skog- og andre utmarksområder. En antar at start og landing eventuelt vil bli (meget) sjeldne foreteelser og ikke utgjøre noen trussel mot områdene som sådan.

Beiting

Landbruksdirektoratet anfører at dersom det er aktuelt med beite, bør det være generelt unntak for beite og utsetting av saltstein, og at det i spesifiserte unntak bør være åpning for oppsetting av gjerder, samt nødvendig motorferdsel i den forbindelse og ved utsetting av saltstein, samt unntak for uttransport av syke og skadde beitedyr. Miljødirektoratet viser til at for de områdene der beiting er aktuelt, er det vurdert om utsetting av saltsteiner skal tillates. I de fleste områdene vil dette i liten grad berøre verneverdiene, og det er derfor tatt inn en unntaksbestemmelse om mulighet for utsetting av saltsteiner. I noen områder vurderes dette tiltaket å ha negativ innvirkning på verneverdiene, og i disse områdene åpner ikke forskriftene for dette. Det vises til kap 8 hvor dette er nærmere drøftet i omtalen av de aktuelle områdene. Det samme gjelder oppsetting av gjerder; for de områdene der dette vurderes som aktuelt, er det tatt inn som spesifisert unntak i § 7.

Forvaltningsplaner

Flere høringsparter påpeker nytten av å utarbeide forvaltningsplaner, blant annet der etablerte setervoller, plantefelt og utkjøringstraséer er avmerket i kart, og at det gis retningslinjer for vegetasjonsrydding og skjøtsel av de gamle setervollene, ev. skogsdrift og forvaltning av verneområdet. I planarbeidet bør det legges vekt på medvirkning fra aktuelle interesser og brukere av områdene.

Miljødirektoratet mener det er nyttig med utarbeidelse av forvaltningsplaner for verneområder der det er mange brukerinteresser innen området. Men generelt er utarbeidelse av forvaltningsplan ressurskrevende, og i de fleste skogreservatene vurderer Miljødirektoratet at skjøtelsutfordringer og behov for tilrettelegginger ikke er av et slikt omfang at det er nødvendig med utarbeidelse av forvaltningsplan.

Forvaltningsansvar

Fylkestinget i Nord-Trøndelag anbefaler at forvaltningsansvaret gis til kommunene under forutsetning av at kommunene tilføres tilstrekkelige ressurser. Vi viser til kap. 5 i om dette.

Utvalgt naturtype

Fredrikstad kommune viser til at det i verneforslagene i kommunen er registrert storvokste/hule eiker, som faller inn under forskrift om utvalgte naturtyper, jf. naturmangfoldloven § 52, og som bør nevnes i bestemmelsene. Særlig gjelder dette i forhold til skjøtsel.

For storvokste/hule eiker eller andre naturtyper som faller inn under forskrift om utvalgte naturtyper, viser Miljødirektoratet særlig til § 3 a) og § 9 (skjøtsel) i forskriftene. Bestemmelsene for reservatene gir en langt sterkere beskyttelse for store/hule eiker enn forskriften om utvalgte naturtyper. Skjøtsel av slike trær for å fremme biologisk mangfold, er hjemlet i verneforskriftens § 9, så som fjerning av undervegetasjon for å fristille store eiker. Miljødirektoratet ser ikke behov for å vise til forskrift om utvalgte naturtyper i verneforskriftene.

Rydding for utsikt

Det er for et par områder fremmet ønske om rydding av skog for å få bedre utsikt til elv og i forbindelse med tilrettelegging langs tursti. I utgangspunktet vil vegetasjonen, herunder

trær og busker, være fredet i naturreservater i skog. Om det tradisjonelt har vært ryddet siktgater på noen få konkrete steder, slik at skogen på disse steder allerede er påvirket av dette, kan det vurderes videreføring av denne praksisen. Dette må det tas konkret stilling til etter et eventuelt vern.

Forbud mot større arrangementer

Flere høringsparter har kommentarer til det generelle forbudet mot idrettsarrangementer i verneforskriftene. Miljødirektoratets viser til sin tilråding til KLD om verneplan for skog av 02.09.2014 og departementets kommentarer til dette i foredraget til kongelig resolusjon.

Telting

I kgl. res. av 12.12.2014 om verneplan for skog har KLD gjennomgått verneforskriftene, og det åpnes for sykling på eksisterende stier og veier samt at forbudet mot teltleire er tatt ut for områder som ikke er vurdert som sårbare for slik slitasje eller påvirkning. På grunnlag av denne avklaringen fra KLD, er forbudet mot teltleire tatt ut av alle forskriftene.

Forbud mot større arrangementer

Flere høringsparter har kommentarer til det generelle forbudet mot idrettsarrangementer i verneforskriftene. Når det gjelder Miljødirektoratets vurdering av dette, viser vi til vår tilråding til KLD om verneplan for skog av 02.09.2014 og departementets kommentarer til dette i foredraget til kgl.res.

Utplassering av turorienteringsposter og kjentmannsmerker.

Utplassering av turorienteringsposter og kjentmannsmerker omfattes av vernebestemmelsene § 3 d. Imidlertid kan dette omsøkes etter § 7. Turorienteringsposter og kjentmannsmerker er ofte plassert på samme sted over lengre tid, noe som kan medføre mye konsentrert ferdsel med medfølgende slitasje og forstyrrelse. Miljødirektoratet vurderer det som nødvendig at forvaltningsmyndigheten har kontroll med at disse ikke plasseres i sårbare områder, både med tanke på vegetasjon og dyreliv, så vel som å ha muligheten til å regulere hvor lenge postene skal kunne være plassert på samme sted.

Terrengsykling

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) viser i uttalelser til en rekke av de foreslåtte verneområdene at en ønsker å sikre en positiv utvikling av terrengsykling som aktivitet, og ønsker å fremme en positiv ferdselskultur i utmark. NOTS er positiv til at skog vernes mot moderne maskinelt skogbruk og ønsker at uberørt natur kan oppleves både til fots og på tråsykkel, og ber om at ferdselsrestriksjonene i forskriftene endres. NOTS anfører at friluftsløven kun hjemler fri sykling på stier, at vanlig sykling kun har begrenset skadeevne, og at sykkel med tiden er blitt en aktivitet som utøves til alle årstider.

NOTS påpeker også at sykling på snøføre med «fatbike» er under utvikling og stadig mer aktuelt, og ber om at vintersykling på «tilfrosset snødekt mark» likestilles med annen vinteraktivitet, sykling på «tilfrosset snødekt mark».

Hovedregelen i friluftsløven er at det er tillatt med sykling på vei eller sti i utmark i skogen når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet. På fjellet er det også tillatt å sykle utenfor stiene. I kgl. res. 12.12.2014, ble sykling (samt bruk av hest og kjerre) tatt inn som unntak på veger/stier i de fleste områder, ved at forbud mot sykling/hest og kjerre ble gjeldende utenom stier og veger merket på kart.

Miljødirektoratet har på bakgrunn av dette justert forslag til forskriftene slik at bruk av sykkel, samt hest og kjerre, tillates der det er stier og gamle ferdselsveger, merket på vernekartet. Stier og veier som det tillates sykling på, må avmerkes på vernekartet slik at det går klart fram hvilke traseer som kan benyttes til dette formålet. For de områdene der

forskriften sier det skal utarbeides forvaltningsplan, kan forvaltningsplanen avklare hvilke stier og veier hvor sykling tillates. Sykling langs skiløyper vinterstid er ikke blitt vurdert i tidligere verneprosesser. Miljødirektoratet konstaterer at dette ser ut til å være en aktivitet som er i vekst. Miljødirektoratet vurderer at adgangen til å sykle på stier og veier også gjelder for vinterføre.

Flerårige tillatelser

I noen forskriftsforslag fra fylkesmennene presiseres det i forskriften at det kan gis flerårige tillatelser i forhold til enkelte typer dispensasjoner. Miljødirektoratet tilrår at dette tas ut av disse forskriftene, da flerårige tillatelser generelt kan gis for alle områder. Det er derfor ikke nødvendig at dette presiseres i den enkelte forskrift. Det kan gis flerårige tillatelser om reindrift som koordineres med og tas inn i distriktsplan i henhold til reindriften.

7.3. Klima- og miljødepartementets generelle kommentarer til verneforslaget

Innmelding av navn på nye verneområder i Sentralt stedsnavnregister

Departementet viser til at Kartverket gjøres kjent med nye vernevedtak gjennom brev fra Klima- og miljødepartementet for å tinglyse vernevedtakene på berørte eiendommer. Da Kartverket også er ansvarlig for Sentralt stedsnavnregister, må det forutsettes at Kartverket samtidig sørger for innmelding til Sentralt stedsnavnregister.

Forholdet til matloven

I de spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak etter lov av 19. desember 2003 nr 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) vil dette kunne dispenseres for etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften. En eventuell dispensasjon skal iverksettes uten opphold i henhold til de tiltak loven krever.

Kulturminner

Det forutsettes et tett samarbeid mellom kulturminnemyndighetene og naturforvaltningsmyndighetene når det gjelder forvaltningen og behandlingen av enkeltsaker om kulturminner innenfor de foreslåtte verneområdene. Det legges opp til at istandsetting og vedlikehold av både fredete og ikke-fredete kulturminner, skal skje på en slik måte at både natur- og kulturminneverdier ivaretas på best mulig måte. Tiltak om forvaltning av kulturminner må derfor avklares med forvaltningsmyndigheten for verneområdene, slik at det ikke oppstår konflikt med verneformålet. Forskriftenes punkter om kulturminner er kun en presisering av kulturminnelovens bestemmelser som også gjelder innenfor de foreslåtte verneområdene. Klima- og miljødepartementet vil understreke at inngrep, istandsetting og skjøtsel av kulturminner som er fredet i medhold av kulturminneloven, bare kan skje etter tillatelse fra kulturminnemyndighetene. Som nevnt over, må også slike tiltak avklares med forvaltningsmyndigheten for verneområdene slik at det ikke oppstår konflikt med verneformålet.

Kraftlinjer

KLD viser til at bestemmelsene åpner for drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Vedlikehold omfatter blant annet utskifting av komponenter knyttet til kraftledninger (liner, isolatorer, master, traverser m.v.) i samsvar med anleggets tillatte egenskaper i tråd med konsesjon etter energiloven. Oppsetting av master med annen utforming enn eksisterende anlegg, omfattes normalt ikke av bestemmelsene på dette punkt. Ved utskifting av master eller andre komponenter, skal master og komponenter som er mest mulig lik eksisterende benyttes, med mindre overgang til andre typer master og komponenter vil redusere anleggets innvirkning på verneverdiene uten urimelige kostnader eller ulemper for anleggseieren, jf. energiforskriften § 3-4.

Oppgradering og/eller fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linjetverrsnitt er tillatt når dette ikke forutsetter vesentlige fysiske endringer i strid med verneformålet. Bestemmelsen omfatter tilfeller hvor det oppføres andre typer master, ved oppsetting av større master eller opphenging av nye liner m.v. som endrer anleggets egenskaper i forhold til hva det er gitt konsesjon til å etablere, og når endringen ikke innebærer en vesentlig fysisk endring i forhold til formålet med vernet. Eksempel på tiltak kan være endring av driftsspenning eller linetykkelse. Oppgraderinger som innebærer bruk av større eller endrede master kan også omfattes dersom det ikke kommer i konflikt med verneverdiene.

Oppgradering/fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under ovennevnte, skal behandles etter søknad. Med dette siktes til tilfeller hvor oppgraderingen eller fornyelsen kan innebære en vesentlig fysisk endring i strid med verneformålet. Vurderingen av om oppgraderingen eller fornyelsen innebærer en vesentlig fysisk endring i forhold til formålet med vernet, vil være en konkret vurdering av tiltakets samfunnsmessige betydning satt opp mot hensynet til verneformålet i det enkelte tilfelle. Det antas at slike dispensasjoner under normale omstendigheter vil kunne gis. Hensikten med konkret søknad er også å etablere en kontakt i forkant mellom tiltakshaver og forvaltningsmyndigheten for verneområdet med sikte på å drøfte avbøtende tiltak slik at mulige negative konsekvenser for verneformålet som følge av anlegget i størst mulig grad reduseres og dermed synliggjøres allerede i søknaden. Hensikten er ikke å diskutere nedleggelse eller dramatiske omlegginger av det eksisterende anlegget, men derimot en mest mulig skånsom utforming og mindre justeringer av anlegget. Opprettholdelse av luftledning i det samme området skal normalt aksepteres. Ved vurderingen skal det legges vekt på tiltakshaverens plikter etter energiloven til å sørge for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, herunder sørge for vedlikehold og modernisering som sikrer en tilfredsstillende leveringskvalitet. Ved vurderingen skal det også legges vekt på plikten til ved planlegging, utførelse og drift av elektriske anlegg å sørge for at allmennheten påføres minst mulig miljø- og landskapsmessige ulemper i den grad det kan skje uten urimelige kostnader eller ulemper for konsesjonæren. På bakgrunn av dette mener Klima- og miljødepartementet at vernet er forenelig med energiforsyningen som berører områdene. Det vises for øvrig til omtalen av områdene i kap.8.

Vedlikehold av kraftlinjer

Nødvendig skogrydding i kraftlinjetraseer ansees som en del av ordinært vedlikehold av kraftledninger, som kan skje uten søknad. Dette omfatter også nødvendig sikringshogst av enkelttrær langs kraftlinjetraseen. Der hvor grenser for verneområder ligger nær eksisterende kraftlinjer forutsettes det at verneområdet ikke er til hinder for drift og vedlikehold av kraftlinjene.

Avgrensning mot eksisterende reguleringsmagasiner for vannkraftproduksjon

Mot eksisterende reguleringsmagasiner for vannkraftproduksjon følger oftest grensen for verneområdet høyeste regulerte vannstand (HRV). Under saksbehandlingen for de foreslåtte verneområdene har det ikke framkommet planer eller ønsker om å heve HRV for slike reguleringsmagasiner. Dersom det i framtida skulle framkomme ønsker/behov om å heve HRV må man søke konsesjon om dette etter vassdragslovgivningen og det vil i den sammenheng gjennomføres en helhetlig saksbehandling knyttet til en slik heving av vannstanden. Hvis en slik heving av HRV vil berøre et verneområde vil saken behandles etter verneforskriftens generelle dispensasjonshjemmel (§ 8) som har unntaksvilkår knyttet til "tiltak som ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig" og til "hensynet til vesentlige samfunnsinteresser".

Geofysisk kartlegging fra fly og helikopter

Norges geologiske undersøkelse (NGU) er et statlig forvaltningsorgan som har som oppgave å bearbeide og formidle kunnskap om de fysiske, kjemiske og mineralske egenskapene til landets berggrunn, løsmasser og grunnvann. For å ivareta denne oppgaven driver NGU blant annet med geofysisk kartlegging av landarealer fra fly og helikopter i hele landet. Kunnskapsinnhenting gjennom den geofysiske kartleggingen av landarealer er å anse som en vesenlig samfunnsinteresse. For å få god geofysisk kartlegging er det nødvendig å fly ned mot 60 meter. I verneområder med lavtflyvingsforbud gjelder retningslinjene i KLDs brev av 13.8.2014 om *"Retningslinjer ved behandling av søknader om lavtflyving i verneområder i forbindelse med geofysisk kartlegging i regi av Norges geologiske undersøkelse"*, dvs. at her må man søke om kartlegging som krever lavtflyging. For verneområder uten forbud mot lavflyging trenger man ikke søke om lavtflyging for geofysisk kartlegging fra fly eller helikopter.

Eventuell drift av framtidige funn av forekomster av mineralske ressurser

Regjeringen er opptatt av å legge til rette for fremtidig vekst i mineralnæringen. Skogområdene som forslås vernet, kan inneholde mineralforekomster som kan gi grunnlag for fremtidig verdiskaping og næringsutvikling. Vern av de foreslåtte skogområdene utelukker ikke muligheten for eventuell utnyttelse av funn av betydelige mineralressurser dersom slik virksomhet kan skje på en miljømessig forsvarlig måte. Dersom ny kunnskap i framtiden viser at det fins viktige forekomster av mineralske ressurser i verneområdene, må eventuell utdrift av disse forekomstene vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Denne lyder: *"Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig."*

Skogvernområdene er generelt relativt små, noe som innebærer at avstanden mellom vernegrense og en eventuell påvist drivverdig mineralressurs ofte kan være relativt liten. Dette øker de tekniske mulighetene for at eventuell utdrift av mineralforekomster som pr. i dag ikke er kjent, kan foretas uten at tiltaket har vesentlig negativ virkning på naturkvalitetene i verneområdet. Dette kan for eksempel gjøres ved underjordisk drift med uttakssted utenfor verneområdet.

Det kan likevel ikke utelukkes at det kan være aktuelt å benytte dagdrift i verneområdet for å utvinne mineraler med et betydelig verdiskapingspotensial. Dersom underjordisk drift med uttakssted utenfor verneområdet ikke er mulig, vil eventuell utvinning av mineralforekomster ved dagdrift måtte vurderes etter § 48 i naturmangfoldloven. Når tiltaket behandles etter denne generelle dispensasjonsbestemmelsen vil hensynet til vesentlige samfunnsinteresser bli vurdert og avveid opp mot verneinteressene.

Sikring av nedlagte gruveganger

For områder hvor det er kjent nedlagte gruveganger hvor sikringstiltak er aktuelt, er dette tatt inn i verneforskriftene. Det er ikke slike områder i denne vernesaken. Dersom det skulle framkomme at det fins nedlagte gruveganger hvor sikring er aktuelt, vil eventuelle søknader om slik sikring vil bli vurdert etter den generelle dispensasjonshjemmelen i § 8 i verneforskriftene, jf. naturmangfoldlovens § 48.

Motorferdsel på barmark

Det vises til at det i verneforskriftenes § 7 er åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til bruk av motorferdsel knyttet til ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med

lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter

Enkelte verneforskrifter har bestemmelser om nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter. Det legges til grunn at slik transport fortrinnsvis bør skje på veier, eller alternativt med beltekjøretøy på snødekt mark, blant annet fordi det her ofte er snakk om betydelig vekt som skal transporteres og at potensialet for sporskader er betydelig. Transport på barmark utenfor veier er aktuelt kun i enkelte spesielle tilfeller hvor transport med beltekjøretøy på snødekt mark ikke er mulig eller praktisk gjennomførbart, og dersom slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter. Dette må vurderes konkret i det enkelte tilfellet.

Hogst av ved til hytter i verneområdet

I enkelte tilfeller er det under § 7 i forskriften åpnet for søknad om hogst av ved til eksisterende hytter i verneområdet. I skogreservater er det generelt et mål at skogen skal få utvikle seg mest mulig urørt av menneskelig aktivitet, også vedhogst. Derfor legges det primært til grunn at ved bør hogges utenfor verneområdet og kjøres inn til eksisterende hytter, men at det må gjøres en vurdering i hvert enkelt tilfelle om belastningen på verneområdet blir mindre om det tillates vedhogst rundt hyttene i verneområdet enn at veden blir transportert inn til hyttene gjennom verneområdet. Dersom det gis dispensasjon for hogst av ved til eksisterende hytter må det settes vilkår bl.a. om lokalisering og gjennomføring av hogsten, hogstmengde samt hvilke treslag som kan hogges, slik at verneverdiene i området ikke reduseres. Hogst skal uansett ikke skal skje i registrerte kjerneområder.

Utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder

Generelt er det slik at hvis det skulle oppstå behov i framtida som ikke er regulert i den enkelte forskrift, kan slike tiltak vurderes etter forskriftens generelle dispensasjonsbestemmelse i § 8. KLD legger imidlertid til grunn at selv om nåværende grunneier ikke har sett behov for utsetting av saltstein/oppsetting av gjerder kan behovet endre seg i framtida, og det kan da være hensiktsmessig at dette er omtalt i forskriftene. Forutsetningen er at tiltakene kan gjennomføres uten å skade verneverdiene. Saltsteiner tiltrekker seg både husdyr og hjortevilt og kan lokalt føre til betydelig tråkkslitasje og gjødselpåvirkning omkring saltsteinene. Også gjerder kan føre til tråkkslitasje bl.a. langs gjerdene. For enkeltområdene i denne vernesaken legges følgende til grunn for å ivareta natur som er sårbar mhp. slitasje/tråkk som kan følge av utsetting av saltstein/oppsetting av gjerder:

- For områder som er vurdert som relativt robuste mht. slitasje/tråkk og samtidig av en viss størrelse er det tatt inn et punkt i forskriften om utsetting av saltstein under § 4, og under § 7 et punkt om oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting samt et punkt om nødvendig motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder.
- For enkelte områder som har innslag av sårbar natur mhp. slitasje/tråkk er punktet om utsetting av saltstein plassert under § 7, da man må kunne sikre bl.a. at plassering av saltstein ikke skjer i sårbare områder.

- For små områder som er sårbare mhp. slitasje/tråkk er det ikke tatt inn de nevnte punktene i forskriften. Her vil man også kunne plassere salstein/gjerder utenfor områdene.
- Det er også lagt vekt på om beiting er aktuelt, eksempelvis i svært bratt terreng som bl.a. bekkeløfter.

Annet

Utover de endringene som er nevnt over har KLD foretatt mindre justeringer av forskriftene, i hovedsak er av teknisk art. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratets vurderinger i kap. 7.

8. MERKNADER TIL DET ENKELTE OMRÅDE

Nedenfor er gjengitt sentrale opplysninger om saksbehandlingen for de enkelte områdene, inkludert de viktigste høringsinstansenes hovedsynspunkter samt hovedinnholdet i vurderinger og tilrådinger fra fylkesmannsembetene og Miljødirektoratet. For detaljert omtale av de samme forhold vises det til Miljødirektoratets og fylkesmannsembetenes tilrådinger som det er vist til i punkt 2 over. For omtale av verneverdier henvises til Miljødirektoratets tilrådinger i vernesaken. Verneformål for de enkelte områdene er gitt i § 1 i den enkelte verneforskrift. Under "inngrepsstatus" nedenfor oppgis inngrep for de områdene der man kjenner til slike.

Område 1: Deifjellia naturreservat, Åmot kommune, Hedmark fylke

Totalareal 1.620 daa, hvorav 1.519 daa produktiv skog.

Planstatus: LNF-område med særskilte natur-, kultur- og friluftsinnteresser.

Inngrepsstatus: Det er en traktorveg, en enkel traktorveg og ei ljørkoie i området.

Hovedsynspunkter fra høringen

Norges Miljøvernforbund støtter verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat «kan ikke se at det foreslåtte naturreservatet eller foreslåtte verneforskrifter er i konflikt med vassdragsinteresser eller kjente energiresurser». Direktoratet gjør oppmerksom på at det foreligger en konsesjonssøknad for utbygging av et kraftverk i Deia, og skriver at det «foreslåtte verneområdet synes å ligge sør for Deia, og det foreslåtte verneområdet og et eventuelt utbyggingsområde skal derfor ikke berøre hverandre».

Direktoratet for mineralforvaltning opplyser at det ikke er registrert viktige mineralressurser verken innenfor verneområdet eller i de nærliggende områdene. Det gjøres oppmerksom på at det er en lokalt viktig grusforekomst langs elva vest for verneområdet, men opplyses at «eventuelle uttak av grus i dette området ikke kommer i konflikt med verneområdeinteressene». Direktoratet har derfor ingen merknader til verneforslaget.

Landbruksdirektoratet ber Fylkesmannen om å vurdere å åpne for gjerding og utsetting av saltstein tiltak i forskriften dersom det er nødvendig for å opprettholde beite i området. Det bemerkes også at det ikke er åpnet for eventuelle nødvendige oppgraderinger av eksisterende skogsvei.

Forsvarsbygg påpeker at Deifjellia grenser til Regionfelt Østlandet, og at forslaget ikke må medføre noen restriksjoner på Forsvarets virksomhet i skytefeltet.

Norsk organisasjon for terrengsykling: Det aktuelle området er ikke er mye brukt av organisasjonens medlemmer eller framstår som spesielt attraktivt for sykling. Organisasjonen mener likevel at den foreslåtte restriksjonen på sykling er prinsipielt uheldig og ber om at denne tas ut av forskriften. Det er uheldig å innføre ferdselsrestriksjoner på Deifjellstien som så vidt stikker innenfor verneområdets avgrensning. Traktorveiene bør generelt forventes å tåle sykling. Det påpekes

alternativt at det er unødvendig og misvisende å ta inn i bestemmelsene ferdselsrestriksjoner som allerede finnes i friluftslovens § 2.

Fylkesmannens vurdering og tilråding

Avgrensning: Forslaget vil ikke berøre et evt. kraftverk i Deia.

Verneforskrift: Det aktuelle området ligger innenfor forvaltningsområdet for ulv og innenfor et område som er viktig for å oppnå bestandsmålene for rovvilt. Etter det Fylkesmannen kjenner til er området i dag ikke i bruk som beiteområde for husdyr. Det foreslåtte reservatet har begrenset utstrekning og eventuell utplassering av saltsteiner kan etter Fylkesmannens oppfatning foretas utenfor området. Behovet for oppsetting av gjerder for beitedyr synes ikke å være til stede i dag; temaet er heller ikke tatt opp av grunneieren. Dersom dette likevel skulle bli aktuelt en gang i framtida, anbefaler Fylkesmannen at saken behandles etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i forskriftens § 8. Traktorveien som går inn i området betjener ikke bakenforliggende skogarealer, Fylkesmannen kan derfor ikke se behov for en bestemmelse som tillater oppgradering av denne vegen. Naturreservat vil ikke vil medføre noen restriksjoner på virksomheten i Regionfelt Østlandet. Innenfor det foreslåtte Deifjellia naturreservat er det enkelte traktorveger. Sykling på disse vil etter det Fylkesmannen kan se neppe ha negative virkninger på verneverdiene. En liten del av Deifjellstien går innenfor den foreslåtte avgrensningen av reservatet. Sykling på denne turstien vil kunne medføre skade på stien, men neppe i særlig grad på omgivende vegetasjon. Fylkesmannen finner derfor under tvil ikke å ville innføre restriksjoner på bruk av sykkel på stien. Det foreslås derfor å føye til i forskriften et nytt punkt 3 i § 6: «Bruk av sykkel på traktorvegen og den enkle traktorvegen som er avmerket på vernekartet samt på Deifjellstien» slik at sykling blir tillatt på vegene og stien. Dette imøtekommer den konkrete merknaden fra NOTS.

På bakgrunn av dette tilrår Fylkesmannen at:

- at navnet på et eventuelt naturreservat blir Deifjellia naturreservat.
- at grensene for et eventuelt naturreservat blir uendret fra høringsforslaget.
- at formålsparagrafen blir som i forslag til forskrift, § 1, som er uendret fra høringsforslaget.
- at bestemmelsene blir som i forslag til forskrift, som er endret på ett punkt fra høringsforslaget ved at det tilføyes et nytt punkt 3 i § 6 slik: Bruk av sykkel på traktorvegen og den enkle traktorvegen som er avmerket på vernekartet samt på Deifjellstien.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Deifjellia som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at det i § 7 er inntatt bestemmelse om tiltak i forbindelse med forvaltning av fisk og vilt. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Deifjella naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Område 2: Augla naturreservat, Sør-Fron kommune, Oppland fylke

Totalareal 922 daa, hvorav 616 daa produktiv skog.

Planstatus: LNF i kommuneplanen.

Tekniske inngrep: Enkelte traktorveger, to mindre bruer, inntak for jordbruksvatning og brønner/vannkilder i tillegg til gjerder i forbindelse med beite. I øvre del av området krysser en 22 kV kraftlinje bekkeløfta, og lengst ned krysser en lågspentlinje kløfta.

Hovedsynspunkter fra høringen

Sør-Fron kommune har ingen merknader utover at nødvendige tiltak for å hindre skadeflom må kunne gjennomføres ved behov.

Språkrådet mener navnet er dekkende, og skrivemåten er uproblematisk.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) påpeker at vernekartet for Augla mangler stier som er inntegnet på Kartverkets kart (N5000/FKB). NOTS er tilfreds med at formuleringene som er tatt inn om sykling og stier i verneforskriften for Solbrålia, ikke er benyttet i utkast for Augla.

WWF støtter verneforslaget for Augla.

En enkeltperson påpeker at det ved flommen i juni 2013 oppsto problemer i Augla ved kulverten under E6 pga. opphoping av grus, stein og trær. Dersom området vernes, vil det mest sannsynlig bidra til at risikoen for tilstopping av elveleiet og kulverten øker. Det burde derfor vært utarbeidet en vedlikeholdsplan samtidig med verneplanen. Norby mener befolkningen burde slippe å få sine hus og hjem vasket ut i Lågen ved neste flom.

NVE har etter at tilråding ble sendt KLD kommentert de forslåtte områdene 1 til 8 viser til at disse ikke er i konflikt med vassdragsinteresser eller aktuelle energiresurser. Samtidig vises det til at det er kartlagt et mulig potensial i Augla på ca 5 GWh. NVE er ikke kjent med om grunneiere eller andre aktuelle utbyggere har interesse i å utnytte potensialet.

Fylkesmannens vurdering og tilråding

Fylkesmannen viser til at av hensyn til bl.a. mulighetene for tiltak mot flom ned mot gangvegen langs E6 og E6 er forslag til vernegrense etter høring flyttet slik at den går ca. 50 m fra gangvegen. Fylkesmannen viser dessuten til at det er en egen bestemmelse i verneforskriften som hjemler forebyggende tiltak mot flom i elva også innenfor verneområdet. Et slikt forebyggende arbeid med utgangspunkt i en plan må i så fall skje i samarbeid med bl.a. NVE, kommunen og grunneierne. Det vises her også til den regionale planen for Gudbrandsdalslågen med bl.a. tiltak mot flom som er under utarbeidelse i regi av Oppland fylkeskommune. Fylkesmannen anser etter dette at de nødvendige hjemler og virkemidler fins for å ivareta flomsikkerhetstiltak i området også ved et vern av Augla med de grenser og vernebestemmelser som er foreslått. I tillegg til grenseendringen nevnt over er det gjort en endring helt øverst (nord) der et smalt belt med bjørkeskog på ene sida av vassdraget er tatt ut. Her går også en kraftledning som da også kommer utenfor verneområdet. Langs bekken ned for (sør) Auglestad er også et mindre areal tatt ut. Her ble det påført store skader etter flommen i 2013 som dels er rettet opp med større terrenginngrep, bl.a. endring av bekkeløp, samt at det er laget planer for ytterligere tiltak (plastring). Verneverdiene anses som små. Ut over dette er det gjort flere mindre justeringer av grensa i forbindelse med en grenseoppgang. Alt dette er gjort i samråd med grunneierne. I utkast til verneforskrift til høring er det i § 7 i tatt inn en bestemmelse om at ridning etter søknad kan tillates langs bestemte traseer. Det er imidlertid ikke i § 5 satt noe forbud mot verken ridning eller sykling. Ridning kan derfor ikke reguleres gjennom § 7. Dette innebærer at ridning og sykling vil være tillatt etter stier og traktorveger i området, jf. § 2 i friluftsløven. Området er til dels svært bratt og lite egnet til slike aktiviteter. Ridning og sykling ut over eventuelt traktorvegene vil derfor neppe få noe omfang som kan skade verneverdier og komme i konflikt med verneformålet.

Fylkesmannen tilrår vern av Augla naturreservat i samsvar med vedlagte forslag til verneforskrift og kart med grenser.

Småkraft: Auglas kløft har en meget artsrik karplanteflora, det er registrert flere sjeldne og rødlistede sopparter og lavfloraen er svært rik og variert. Ut fra foreliggende retningslinjer for småkraftverk er det etter Fylkesmannen sin vurdering ikke påregnelig at det ville bli gitt konsesjon for en utbygging av Augla. Fylkesmannen viser i brev 1. mars 2016 til at tilrådingen av 31. august 2015 om vern av Augla som naturreservat står ved lag.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Augla som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har fått oversendt fra Miljødirektoratet en henvendelse fra en nabo vedrørende tiltak mot flom, vedlagt tidligere sendt høringsuttalelse. Departementet viser til merknader over om dette. Departementet har i § 7 inntatt bestemmelse om nødvendig motorferdsel på eksisterende traktorveier avmerket på vernekart i forbindelse med aktiviteter nevnt i § 4 f og § 7 a, b, c, d, e, f, h og k. Departementet slutter seg til Miljødirektoratet samt Fylkesmannens vurdering av småkraft i Augla, og tilrår opprettelse av Augla naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Felles omtale for områdene 3 - 7 i Buskerud fylke

Hovedsynspunkter fra høringen

Generelle merknader

Kartverket påpeker at de ikke kan se at det er utarbeidet kart for områdene i henhold til Miljødirektoratets spesifikasjon.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) uttaler at Rankedal og Viulkastet berører den sørøstlige delen av Eggemoen grusforekomst, som er en av Norges største sand- og grusforekomster. Forekomsten er detaljkartlagt av NGU der den nordligste delen av forekomsten er definert som nasjonalt viktig, mens øvrige deler er vurdert som lokalt viktig. Deler av Eggemoen grusforekomst er bebygde og i disse områdene er ressursene gjort utilgjengelig for framtidig utnyttelse. I et ressursperspektiv er derfor uberørte områder viktige for framtidig ressursutnyttelse. Verneområdene ligger i randsonen av grusforekomsten. DMF ber om at konsekvenser for framtidig ressursutnyttelse blir vurdert og at det bør gjøres rede for hvor mye av grusforekomsten som vil bli båndlagt som følge av vernet, inkludert de nærliggende områdene til verneområdene.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har gjort en enkel gjennomgang av verneforslaget og kan ikke se at de foreslåtte naturreservatene er i konflikt med vassdragsinteresser eller kjente energiressurser. NVE påpeker at det er vanlig at lokale netteiere er høringsinstanser, og at de ikke kan se at det er tilfelle her.

Landbruksdirektoratet påpeker at beite er tillatt og ber om at det åpnes for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til oppsetting av gjerder, samt vedlikehold av disse, eller nødvendig motorferdsel i den forbindelse. I de områdene det er veier som skal brukes til drift av bakenforliggende skog, bemerker Landbruksdirektoratet at det i vernebestemmelsene ikke er åpnet for eventuelle nødvendige oppgraderinger av veiene. Det er heller ikke åpnet for nødvendig motorferdsel på veiene i forbindelse med drift av bakenforliggende skogareal. De ber Fylkesmannen vurdere å åpne for dette, dersom det er nødvendig for drift av bakenforliggende skogareal.

Forsvarsbygg opplyser at forbud mot start og landing med luftfartøy medfører at flykart må oppdateres med nye forbudsområder. Forsvarsbyggs utgangspunkt er at områdene, som i hovedsak er dekket av skog, ikke gir mulighet for landing med helikopter. Risikoen for at et av Forsvarets helikoptre skal lande innenfor verneområdene anses som svært lav.

Forsvarsbygg mener det er tilrådelig å unnta Forsvarets virksomhet fra dette forbudet i samtlige verneforslag, slik det er gjort i forslaget for Vikerfjell. Hensikten er ikke å skaffe Forsvaret generell landingstillatelse, men å knytte eventuelle forbud til den type virksomhet som utgjør en reell trussel for verneområdene, samt unngå uhensiktsmessige flykart.

Statens Vegvesen har kommentarer til verneforslaget for Rankedal og for Viulkastet, men ellers ingen merknader.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) er positiv til vern, og ønsker at uberørt natur kan brukes til fots og på tråsykkel. De mener strengere ferdselsrestriksjoner enn

friluftsløven § 2 bare bør innføres der tungtveiende vernehensyn tilsier det. Dersom det ikke er registrert rødlistearter på skogbunnen der ferdselen foregår, er det ikke behov for å begrense ferdsel på stier og veier. NOTS ber om at restriksjoner mot ferdsel med sykkel tas ut av forskriftene og at ferdsel heller begrenses på bestemte sårbare stier i forvaltningsplan. Kartlegging og bruk av stier og gamle ferdselsveier er positivt og bidrar til kulturminnevern. NOTS mener at gjengroing ofte er et større problem enn bruk, og at sykling kan være med på å holde gamle stier oppe. De ber om at det lages en formulering som likestiller sykkelbruk vinterstid med annen ikke-motorisert ferdsel (ski, truger, hundekjøring, etc.) – altså at det kan sykles på «tilfrosset snødekt mark».

Fylkesmannens kommentarer til generelle merknader

Navn: Fylkesmannen viser til at vernevedtak vanligvis omfatter områder fra flere fylker. Det er derfor hensiktsmessig at innmelding til Sentralt stedsnavnregister skjer på sentralt nivå, ved at enten Klima- og miljødepartementet eller Kartverket sørger for innmelding.

Kart: Fylkesmannen har nå sendt foreslåtte verneområder til Naturbase.

Informasjon om mineralske ressurser: Fylkesmannen viser til at ingen av de foreslåtte områdene er så store at de omfattes av krav om konsekvensutredninger. I saksbehandlingen tas det utgangspunkt i eksisterende kunnskap, men det blir ikke gjort nye registreringer. Innenfor de rammene Fylkesmannen har i verneplanarbeidet, ser vi det ikke som mulig å gjøre registreringer i forhold til potensielle næringer eller aktiviteter som ikke er pågående. Det ligger heller ikke noe krav til miljøforvaltningen om at de skal framskaffe ny kunnskap innen ulike tema. Gjennom høringsrunden kan berørte parter legge fram kunnskap om andre interesser i de aktuelle områdene. De tre områdene der det er registrert mineralforekomster har svært høy verneverdi. Fylkesmannen vurderer kravene i naturmangfoldloven som ivaretatt gjennom verneplanprosessen, og tilrår at verneforslagene fremmes. Fylkesmannen tar informasjonen om de mineralske ressursene inn i beskrivelsen av de aktuelle områdene i denne tilrådingen.

Høring til lokale netteiere: Fylkesmannen har sendt høringen til alle de lokale netteierne. NVE står på lista over sentrale høringsinstanser, og de fikk kun tilsendt den adresselista, mens de lokale netteierne står på lista over lokale og regionale instanser.

Gjerder for husdyrbeite: I bekkekløftene, Nøreimsbekken og Gulsvikelvi, anser vi at det er lite aktuelt med beite, og det er heller ikke ønskelig med gjerde i disse to områdene.

Fylkesmannen ser imidlertid at det kan være behov for gjerde for husdyr i enkelt av områdene. Gjennom en søknadsprosess kan forvaltningsmyndigheten sikre at gjerder blir satt slik at det ikke er til skade for verneformålet. For Vikerkfjell, Viulkastet og Rankedal vil Fylkesmannen foreslå at det tas inn i forskriftene en mulighet for å gi dispensasjon for oppsetting av gjerde, samt motorferdsel for dette. Det tas inn et punkt i forskriften § 7 som sier: *Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til: Oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting.* Videre tas det inn et punkt i § 7 som gir mulighet for dispensasjon for motorferdsel ved oppsetting av gjerder.

Drift av bakenforliggende skog: Det er kun i Juvsåsen det går vei gjennom reservatet som brukes til drift av bakenforliggende skog.

Start og landing med Forsvarets luftfartøy: Fylkesmannen er enig i Forsvarsbygg sin argumentasjon og ser at sannsynligheten for at Forsvaret skal lande akkurat i disse områdene er liten. Det kan derfor ikke anses som noen stor trussel mot verneformålet. Spørsmålet er også drøftet av forsvaret og Miljødirektoratet tidligere, og i 2014 ble dette punktet tatt inn i alle forskriftene for skogvern. I forskriften for Vikerkfjell er dette punktet med i høringen. For alle de andre områdene som tilrås i denne saken, anbefaler Fylkesmannen at det tas inn et punkt i § 6 som sier: *Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for: Forsvarets landing og start med luftfartøy.*

Sykling på stier: Fylkesmannen mener det er riktig å ha strengere bestemmelser for friluftsliv i vernede områder enn det friluftsløven åpner for på generell basis. Dette skyldes

både forekomster av spesielt sårbare arter og naturtyper, og et ønske om at vernede områder skal fremstå som lite preget av slitasje. Vi er enig i at stiene i enkelte verneområder trolig kan tåle sykling og ridning. I denne verneplanen vurderer vi imidlertid at sykling kan gi for stor belastning på flere av områdene.

Sykling i skiløyper: Sykling langs skiløyper vinterstid er en ny type aktivitet som i liten grad har blitt vurdert i tidligere verneprosesser. Vi konstaterer at dette ser ut til å være en aktivitet som er i vekst og som kan bli et attraktivt friluftslivtilbud i fremtiden. Fylkesmannen mener effektene utenfor verneområdene bør vurderes før en eventuelt åpner for slik bruk i vernede områder. På sikt kan det eventuelt, etter konkrete vurderinger, gis dispensasjon for å sykle i bestemte løyper, dette kan også vurderes gjennom forvaltningsplan.

Område 3: Nøreimsbekken naturreservat, Gol kommune, Buskerud fylke

Totalareal 1.077 daa, hvorav 959 daa produktiv skog.

Planstatus: LNF-område med angitt hensynssone bevaring naturmiljø.

Inngrepstatus: En ny traktorvei går opp lia vest for Nøreimsbekken, krysser bekken ca 650 moh. og fortsetter på østsiden til Nøreimshytta. Veien går store deler av strekningen innenfor verneforslaget, hytta ligger like utenfor grensa. Langs østsiden av bekken går en gammel hestevei.

Hovedsynspunkter fra høringen: Ingen uttalelser spesielt om Nøreimsbekken.

Fylkesmannens vurdering og tilråding

Fylkesmannen tilrår at Nøreimsbekken vernes som naturreservat med grense som under høringen og med følgende endring i forskrift:

- Nytt punkt i § 6: Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:
 - Landing og start med Forsvarets luftfartøy.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Nøreimsbekken som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har etter innspill fra Landbruks- og matdepartementet i § 7 inntatt bestemmelser om tiltak i forbindelse med forvaltning av fisk og vilt, samt motorferdsel. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Nøreimsbekken naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Område 4: Gulsvikelvi naturreservat, Flå kommune, Buskerud fylke

Totalareal 754 daa, hvorav 684 produktiv skog.

Planstatus: LNF-område.

Inngrepstatus: Enkelte traktorveier går inn i verneforslaget. Gulsvikvegen Nord går langs nordvestsiden av kløfta opp til Gulsviksætran og krysser verneforslaget over en sidebekk. Denne veien har blitt vesentlig utbedret de senere årene. Traseen er også lagt noe om, og dette berører kanten av kløfta og kjerneområder et par steder, på tross av at godkjenning er gitt under forutsetning av at det skulle tas særskilt hensyn til registrert bekkeløft.

Hovedsynspunkter fra høringen: Ingen uttalelser spesielt om Gulsvikelvi.

Fylkesmannens vurdering og tilråding

Fylkesmannen tilrår at Gulsvikelvi vernes som naturreservat med grense som under høringen og med følgende endring i forskrift:

- Nytt punkt i § 6: Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:
 - Landing og start med Forsvarets luftfartøy.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Gulsvikelvi som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har etter innspill fra Landbruks- og matdepartementet inntatt bestemmelse om nødvendig motorferdsel i § 7 g (forvaltning av vilt og fisk). Departementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Gulsvikelvi naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Område 5: Vikersfjell naturreservat, Ringerike kommune, Buskerud fylke
Nytt naturreservatareal 71.856 daa hvorav 37 113 daa produktiv skog. Nytt totalareal i reservatet blir 80.186 daa.

Planstatus: Alt areal er LNF/LNFR i kommuneplanen for Ringerike. Vassfaret og Vidalen LVO og Sandvatnet NR er skravert som båndlagt etter lov om naturvern. Det er noen små arealer med ras- og skredfare ved Eidsvasskollen.

Inngrepstatus: Det går flere skogsbilveier inn i området. En bilvei går nord for Sandvatnet og østover til Fjellsetra. Ringerike kommune har gitt tillatelse til en øst-vest-forbindelse mellom denne og veien som går forbi Vikersætra. Det går også en skogsbilvei litt inn i verneforslaget fra Vidalen og inn til like nord for Sandvasskollen. Lengst nord går det en skogsbilvei inn på østsiden av Fossholmfjellet. I sørøst går det en skogsbilvei inn langs østsiden av Søre Urdevatnet til Østre Urdevatnet. Det ligger noen hytter og skogshusvære spredt i verneforslaget.

Hovedsynspunkter fra høringen

Ringerike Trekkhundklubb påpeker at løypene de er ansvarlig for i Vikersfjell ikke er hundeløyper, men allbruksløyper/flerbruksløyper.

Eier av eiendommene gnr/bnr 294/11, 295/17 og 294/91 har to hytter, stabbur, skjul og båthus. De opplyser at det i 1940 ble anlagt kjørevei for hest, senere brukt som traktorvei, til eiendommene. De bruker ATV og snøskuter langs veien for å frakte inn varer og utstyr og ønsker å opprettholde denne bruken. Alternativt ønsker de at vernegrensa blir flyttet slik at deres hytter blir liggende utenfor verneområdet.

Eier av gnr/bnr/fnr 296/1/40 ønsker at eiendommen vurderes tatt ut av verneområdet. Dersom vernegrensa blir opprettholdt ber han om at det blir adgang til å sette opp tilbygg, gjennomføre hogst og vedsanking, rydding av vegetasjon på hyttetomter samt vedlikehold av stier til hyttene. Det er viktig at snøskutertransport av ved og utstyr o.l. til hyttene ikke blir søknadspiktig.

Elsrud Gård mener navnet Vikersfjell er et godt og etablert navn for hele fjellområdet.

Elsrud Gård har ellers en del merknader forskriften. I etterkant av fylkesmannens tilråding til Miljødirektoratet, har Elsrud Gård gitt følgende kommentarer til fylkesmannens tilråding:

1. Forskriften legger unødig strenge begrensninger på friluftslivet
2. Muligheter for miljøtilpasset reiseliv må tydeliggjøres
3. Det må åpnes for bygging av bruer til løypemaskin etter søknad
4. Det må åpnes for transport med hest etter søknad

Oppsummeringsmessig ber de konkret om at det gjøres følgende endringer i forslaget til verneforskrift:

1. Forskriften legger unødig strenge begrensninger på friluftslivet
De ber om at det gjøres følgende endringer i forskriften:
§ 5 pkt 2 bør lyde:

- *Utenom eksisterende veier/stier og overalt på fjellet, er ridning og sykling forbudt. Forvaltningsmyndigheten kan ved behov av hensyn til verneformålet ved forskrift fatte vedtak om regulering eller i forvaltningsplan regulere ferdsele i hele eller deler av naturreservatet.*

2. Muligheter for miljøtilpasset reiseliv må tydeliggjøres

De mener følgende endringer bør gjøres i § 4 og i § 7:

- § 4 nytt pkt: *Bruk av reservatet i miljøtilpasset reiselivsvirksomhet til aktiviteter som er generelt tillatt i reservatet og ikke strider mot vernevedtakets formål.*
- § 7 pkt 5 bør lyde: *Bruk av reservatet i miljøtilpasset reiselivsvirksomhet utover aktiviteter som er generelt tillatt i reservatet, etter plan.*

3. Det må åpnes for bygging av bruer til løypemaskin etter søknad

De mener det bør gjøre følgende endring i § 7 pkt 8:

- *Bygging av bruer og klopper og uttak av virke til dette formål.*

4. Det må åpnes for transport med hest etter søknad

De mener § 7 pkt 12 og pkt 13 bør lyde som følger:

- § 7 pkt 12: *Motorferdsel på snødekt mark eller på skogsbilveier og traktorveier, eller bruk av hest for transport av ved, utstyr og materialer til bygninger i eller omringet av reservatet.*
- § 7 pkt 13: *Nødvendig motorferdsel på snødekt mark eller på skogsbilveier og traktorveier avmerket på vernekartet, eller bruk av hest i forbindelse med aktiviteter etter § 4 nr. 5, 6 og 9 og § 7 nr. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 og 10.*

NOTS mener det er uheldig at det ikke tillates sykling på stier fordi det ikke blir et sammenhengende sykkelnett. Verneforslaget er smalt, og noen stier har korte strekk gjennom området der det ikke vil være tillatt å sykle. NOTS mener det er uheldig at gjennomgående stier blir «klippet opp» og savner naturfaglig begrunnelse for dette.

Fylkesmannens vurdering og tilråding

Hytteteiendommer: Det har kommet flere uttalelser fra hytteteiere som mener at hyttene bør tas ut av verneområdet, eller som har en rekke ønsker om tiltak som skal tillates. I området ved Malotjern ligger hyttene ganske tett, samtidig som dette området har viktige naturverdier. Fylkesmannens ønsker primært at det er så få tekniske inngrep som mulig innenfor reservatet fordi det krever mye oppfølging i form av f.eks. informasjon og dispensasjons-søknader. For hytteteierne kan det være en ulempe med strengere bestemmelser enn de ellers ville hatt, og en kilde til konflikt i forhold til forvaltningsmyndigheten. Konkrete tema er muligheten for utvidelse og påbygg på hytter, hogst og vegetasjonsrydding for vedsanking og utsikt/lysforhold, varetransport samt rydding og klopplegging av sti til hyttene. Vi må derfor vurdere om naturverdiene er så viktige at de forsvares å ha hyttene innenfor reservatet. Etter høringen har Fylkesmannen kommet til at vi vil anbefale å ta ut et areal på om lag 800 dekar. Dette skyldes ønske om å redusere konfliktpotensialet i forhold til hytteteiendommene. Det er også et område som er betydelig påvirket av tekniske inngrep, og som er preget av forholdsvis intensiv bruk. Gjennom denne grenseendringen tas 13 hytter ut fra verneforslaget, alle festehytter under gnr/ bnr 296/1. Denne grenseendringen er også i tråd med skogeiers ønske. Fylkesmannen vurderer at selv om det er verdifulle naturfaglige kvaliteter innenfor arealet som anbefales tatt ut, vil verneforslaget fortsatt inneholde de største og viktigste naturtype-lokalitetene i dette området., Her er det rike bestander av både mjuktjafs og ulvelav. Fylkesmannen vurderer det slik at verdien i verneforslaget ikke blir vesentlig forringet av at grensa endres slik at de disse hyttene blir liggende utenfor.

Grunneier er vel kjent med og oppmerksom på forekomstene, og gjennom informasjon til allmenheten kan en prøve å spre kunnskap om både naturverdier og bevaring.

I løpet av høringen har Fylkesmannen blitt gjort oppmerksom på ei hytte like innenfor grensa for verneforslaget, ved Nordre Flåtjern, og eier har ikke vært med på høringen. Dette er ei hytte på punkt feste. Fylkesmannen foreslår å ta ut 2-3 dekar slik at denne hytta blir liggende utenfor vernegrensa.

Miljøtilpasset reiseliv: Elsrud Gård etterlyser en klargjøring av at tiltak som er generelt tillatt friluftsliv også er generelt tillatt som miljøtilpasset reiseliv. Fylkesmannen vil understreke at det ikke skilles mellom kommersiell aktivitet og annen type aktivitet. Vurderingene går på om tiltaket kan være til skade for verneverdiene eller ikke. Tiltak innen reiseliv eller annen kommersiell virksomhet som ikke er i strid med verneforskriften og som ikke kan skade verneformålet vil være tillatt. I tillegg er det en hjemmel i § 7 nr. 5 for å søke om dispensasjon for ytterligere tiltak i miljøtilpasset reiselivsvirksomhet. I forbindelse med en slik søknad skal de foreligge en plan for virksomheten. Dette trenger ikke å være noen omfattende plan, men det er viktig at søker har et mål for aktiviteten og har tenkt gjennom omfang, tidsrom og varighet og mulige effekter m.m.

Elsrud Gård ønsker primært at miljøtilpasset reiseliv skal være generelt tillatt. Konkret nevner det at det skal være mulig å få tillatelse til f.eks. oppføring av lavvo, gapahuk, benker, tilrettelagt bål plass og utedo. Fylkesmannen er enig i at dette kan være eksempler på tiltak som kommer inn under betegnelsen miljøtilpasset reiseliv. Dette kan en søke om dispensasjon for etter forskriften § 7 nr. 5, og Fylkesmannen mener det er viktig at slike tiltak er søknadspliktige. Forvaltningsmyndigheten vil da gjøre en vurdering av de konkrete naturforholdene og i forhold til natur-mangfoldloven sine prinsipper om bærekraftig bruk og forvaltning. Gjennom saksbehandlingen kan det sikres at omfang, lokalisering og tidspunkt for aktiviteten blir slik at det i minst mulig grad fører til skade på naturverdiene. Det vil også være mulig å vurdere den samlede belastningen på området. Vikersfjell er et område som i lang tid har vært mye brukt både i næring og til friluftsliv. Omfanget kan også øke i tiden framover, og det kommer stadig nye former for friluftsliv. Det er derfor viktig å følge med på hva som skjer slik at en kan ha en oversikt over samlet belastning. Samtidig skal restriksjonsnivået ikke være strengere enn nødvendig for å ivareta verneformålet, og det vil ofte være mulig å finne løsninger som både ivaretar verneformålet og åpner for enkel tilrettelegging for miljøtilpasset reiseliv. Elsrud Gård mener det kan være aktuelt å benytte hest for uttransport av felt storvilt istedenfor motoriserte kjøretøy som en del av miljøvennlig reiseliv. De mener derfor dette må være generelt tillatt. Bruk av hest er generelt ikke tillatt utenfor bilveier og traktorveier. Fylkesmannen er imidlertid enig i at hestetransport er et godt alternativ til motorisert ferdsel, og vi vil tilrå at det tas inn som generelt tillatt. Gjelder kun uttransport av felt elg og hjort.

Stier og løyper og tiltak knyttet til disse: På vernekartet er det avmerket de stier og løyper som Fylkesmannen har funnet kartdata på, eller fått tak i kart over. Vi har fått informasjon om flere stier og gamle ferdselsveier i området som vi ikke har funnet på noe kart, og som derfor ikke er inntegnet på vernekartet. Dette ønsker vi å følge opp etter et eventuelt vernevedtak gjennom en forvaltningsplan der sti- og løypeplan vil være en viktig del. Fylkesmannen er enig i at alle tiltak som kan tillates i stier og skiløyper også bør kunne tillates i sykkelstier og hundeløyper/flerbruksløyper som er avmerket på kartet. Vi foreslår derfor å endre formuleringene flere steder i forskriften fra *stier og skiløyper* til *stier og løyper*, noe som vil omfatte alle typer stier og løyper.

Elsrud Gård mener det bør være et generelt unntak for oppsetting av nye skilt og merker langs eksisterende stier og løyper. Fylkesmannen vil påpeke at skilt kan bli prangende og markerte innslag i landskapet, eller at de kan bli satt opp på steder der det ikke er ønskelig med stor ferdsel og slitasje. Vi har også eksempler på at det kan bli satt opp flere ulike

utforminger av skilt og stimerker. Dette er uheldig, og Fylkesmannen anbefaler derfor at oppsetting av nye skilt og merker er søknadspliktig. Vi vil påpeke at det videre vedlikehold er foreslått generelt tillatt.

Sykling på stier: Det har kommet noen høringsuttalelser med ønske om at det skal være generelt åpent for å sykle på veier og stier i reservatet. I Vikersfjell er det store arealer med myr, og dette gjør at Fylkesmannen er skeptisk til at det skal være generelt tillatt å sykle på stier. Vikersfjell er et mye brukt område til friluftsliv, og det kan innebære en fare for vegetasjonsslitasje. Samtidig ser vi at det trolig er flere stier som kan tåle sykling enn den ene som er avmerket som sykkelsti på vernekartet. Fylkesmannen anbefaler at det blir utarbeidet en forvaltningsplan etter vernevedtak der stier og løyper er et viktig tema. Forskriften åpner for å gi tillatelse til nye stier og løyper, og dette omfatter også eventuelt nye sykkelstier.

Hundeløype: Fylkesmannen har antatt at betegnelsen hundeløype har vært dekkende og at det har gitt nyttig informasjon til brukerne. Men i tråd med Ringerike Trekkhundklubb sitt innspill vil vi endre navnet til flerbruksløyper i tegnforklaringen på vernekartet.

Idrettsarrangement og andre større arrangement: Elsrud Gård mener det bør være generelt unntak for idrettsarrangementer som følger etablerte stier og løyper og som har start og mål utenfor verneområdet. Det er noen etablerte arrangement i Vikersfjell. Den foreslåtte forskriften for Vikersfjell har forbud mot idrettsarrangementer eller andre større arrangementer, men det kan etter søknad gis dispensasjon for arrangementer.

Fylkesmannen har erfaring for at større arrangementer i enkelte tilfeller kan ha betydelig negativ påvirkning på naturverdiene. Effektene avhenger av type aktivitet, omfang, tidspunkt og sårbarheten i det berørte området. Derfor mener Fylkesmannen at idrettsarrangementer eller andre større arrangementer som hovedregel bør vurderes i forhold til verneformålet før gjennomføring. Ved å kreve søknad kan forvaltningsmyndigheten vurdere de effekter som det konkrete arrangementet kan medføre på verneverdiene, og om det er behov for å sette vilkår ved en eventuell dispensasjon. Slik kan omfang, tidspunkt og lokalisering styres slik at aktiviteten i minst mulig grad fører til skade på naturverdiene som er vernet. Dessuten vil forvaltningsmyndigheten på bakgrunn av tidligere gitte dispensasjoner kunne vurdere den samlede belastningen i området. Siden forvaltningen av verneområder har som mål at verneverdiene skal opprettholdes i et langt tidsperspektiv, må restriksjonsnivået i verneforskriftene settes med utgangspunkt i føre-var-prinsippet.

Samtidig skal forvaltningen av verneområdene ikke være strengere enn det som er nødvendig for å ivareta verneformålet på lang sikt. Det vil ofte være mulig å finne løsninger som både ivaretar verneformålet og sikrer slik aktivitet, blant annet gjennom å tilse at omfang, trasévalg og tidspunkt for gjennomføringen ikke kommer i konflikt med verneverdiene. Det er viktig at arrangøren søker forvaltningsmyndigheten i god tid før gjennomføringen, slik at det kan skapes en dialog om omfang og lokalisering som for eksempel plassering av orienteringsposter, dersom det er behov for dette. Arrangementer som gjennomføres årlig i tilnærmet lik form kan få flerårige dispensasjoner.

Forbudet omfatter ikke mindre grupper, arrangementer med inntil 30 deltakere er generelt tillatt. Større idrettsarrangementer bør være søknadspliktig slik at man har muligheten til å stille vilkår. Dersom slike arrangementer kan være til skade for verneformålet, bør de fortrinnsvis legges utenfor verneområdene.

Bestemmelsene i verneforslaget vurderes som hensiktsmessig, både av hensyn til ivaretagelse av verneverdiene og bruken av områdene.

Påbygg påbygninger: Vanlig vedlikehold av bygninger vil være generelt tillatt etter vern. Foreslått verneforskrift gir ikke anledning til påbygg og utvidelse av bygninger. Dette er en generell praksis for naturreservater, og fylkesmannen vil ikke tilrå at det kan gis dispensasjon for det.

Motorferdsel: Fylkesmannen er enig med Elsrud Gård i at det kan være behov for motorferdsel for transport av ved, utstyr og materialer til alle slags bygninger, ikke bare til

hytter. Fylkesmannen tilrår at dette tas inn i at forskriften § 7 nr. 12. Fylkesmannen foreslår at slik transport skal kunne foregå på skogsbilveier eller traktorveier i tillegg til på snødekt mark. Dette hadde falt ut i høringsforslaget, men tas inn i tilrådingen.

Transport av utstyr og materiale bør normalt foregå med beltegående kjøretøy på snøføre eller på eksisterende veier. Fylkesmannen mener helikoptertransport i utgangspunktet ikke er ønskelig, og dette har også Miljødirektoratet vært tydelig på i sine tilrådinge.

Fylkesmannen tilrår derfor ikke å ta dette inn i forskriften.

I et naturreservat er det et mål at motorferdselen blir begrenset til et minimum, og Fylkesmannen ønsker derfor ikke at det tas inn i forskriften en hjemmel for å søke om dispensasjon for motorferdsel innenfor rammene av motorferdselloven, og motorferdsel knyttet til næringsaktivitet. Verneforskriftens § 8, jf. naturmangfoldloven § 48 kan brukes i helt spesielle tilfeller og på bestemte vilkår, men bruk av denne paragrafen skal vurderes restriktivt.

§ 7 nr. 12 gir mulighet for dispensasjon til øvingskjøring for formål nevnt i § 6 første ledd, som gjelder f.eks. ambulanse, politi, brann og redningsvirksomhet. Fylkesmannen mener at slik øvingsvirksomhet i hovedsak bør skal skje utenfor verneområder, men på grunn an områdets størrelse, åpner verneforskriften for Vikersfjell for at det kan gis tillatelse også innenfor reservatet.

Fylkesmannen er enig i at noen av stikkordene som i parentes i § 7 virker mer begrenset enn det de viser til. Dette er ikke hensikten, muligheten for motorferdsel gjelder hele punktet.

Disse stikkordene er ikke nødvendige, og i tilrådingen foreslår Fylkesmannen å ta de ut.

Fylkesmannens tilråding: Fylkesmannen tilrår at Vikersfjell vernes som naturreservat med de endringer i grense og forskrift som er beskrevet ovenfor.

Fylkesmannen anbefaler følgende endringer i forskriften:

- Benevnelsen *stier og skiløyper* endres til *stier og løyper* for å få fram at det omfatte alle typer løyper. Gjelder i §§ 4 nr. 9, 7 nr. 7, 7 nr. 8 og 7 nr. 9.
- § 6 annet ledd nr. 2 endres til: Ferdelsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for: Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget eller med hest.
- Nytt punkt i § 7: Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til: Oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting.
- § 7 nr. 11 endres til: Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til: Motorferdsel for preparering av skiløype og flerbruksløype.
- § 7 nr. 12 endres til: Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til: Motorferdsel på snødekt mark eller på skogsbilveier og traktorveier for transport av ved, utstyr og materialer til bygninger i reservatet.
- I § 7 nr. 13 tas det inn at forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til: motorferdsel i forbindelse med oppsetting av gjerder.

Miljødirektoratet mener den foreslåtte endringen av

av § 5 b ikke er ønskelig.. Dette er et generelt punkt som brukes i alle forskrifter der det er aktuelt, og skal det gjøres endringer i dette må det skje gjennom en endring i malen for naturreservater. Miljødirektoratet tilrår å gjøre endring i forslaget til forskrift ved at stier/veier det kan sykles på, avklares gjennom forvaltningsplanen og ikke direkte i forskriften.

Miljødirektoratet mener det er unødvendig å gjøre endringer i § 4 og § 7 når det gjelder miljøtilpasset reiselivsvirksomhet. Aktiviteter som generelt er tillatt i naturreservatet er også tillatt om de utøves i forbindelse med reiselivsvirksomhet, det er ingen spesielle begrensninger i fht. dette.

Når det gjelder endring i § 7 h, er Miljødirektoratet enig i at det kan tas inn i dette punktet at uttak av virke til dette formålet er tillatt. Miljødirektoratet er også enig i at det åpnes for bruk av hest i § 7 l og § 7 m. Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform

og avgrensning av verne-området. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Vikersfjell som naturreservat. Samtidig oppheves forskrift 20.06.1986 nr. 1360 om fredning av Sandvann naturreservat, Ringerike kommune, Buskerud og forskrift 28.06.1985 nr. 1358 om vern av Vassfaret og Vidalen landskapsvernområde, Sør-Aurdal kommune, Oppland og Flå, Nes og Ringerike kommuner, Buskerud endres.

Miljødirektoratets supplerende tilråding september 2015

Miljødirektoratets presiserte i sin tilråding september 2015 at det ikke var inngått avtaler med alle berørte parter ved oversendelsen av tilrådingen. Dette gjaldt bl.a. Vikersfjell, og det har vist seg at det ikke er mulig å få inngått avtaler med alle de aktuelle grunneierne som ble berørt av verneforslaget. Det er derfor utarbeidet et nytt vernekart bygd på de avtalene som er inngått, og som oversendes sammen med denne tilrådingen. Miljødirektoratet tilrår at dette nye vernekartet legges til grunn for opprettelsen av Vikersfjell naturreservat i Ringerike kommune. Nytt areal for verneforslaget er 80.186 dekar. Endringer i forhold til tilråding av 01.09.2015 er følgende:

- Det er tre skogeiendommer som har vært med i verneplanen, men der skogeier ikke ønsker å inngå avtale om vern nå. Det gjelder gnr/bnr. 148/2, 149/15 og 308/9.
- Et stort skogareal er kommet inn i forslaget som en utvidelse i løpet av høsten 2015. Forslaget ble sendt på høring 15. oktober 2015, og Fylkesmannens tilråding ble sendt 10. desember 2015. Dette gjelder et areal på vel 1000 dekar på gnr/bnr. 293/1.
- Det ligger noen hytteeiendommer og to små skogteiger inne i verneforslaget som grunneierne ikke ønsker avtale for. Disse er trukket ut og ligger inne i verneforslaget som «øyer» som ikke skal vernes. Dette gjelder gnr/bnr. 294/11, 294/91, 295/17, 295/116, 296/109, 296/110, 306/7, 307/4, 308/18.
- Det er gjort enkelte små justeringer langs grensa for å ta ut skogsbilveier og snuplasser o.l.
- Det er tatt ut noen vann i grensa etter ønske fra grunneier.

Klima- og miljødepartementet har tatt bort kravet om at nødvendig motorferdsel bare kan skje på snødekt mark eller på skogsbilvei og traktorvei avmerket på vernekart.

Departementet viser til at Vikersfjell vil bli et av de 4-5 største naturreservatene i skog i landet, og at et slikt krav i spesielle tilfeller kan by på utfordringer. Det legges likevel til grunn at slik transport fortrinnsvis bør skje på veier, eller alternativt med beltekjøretøy på snødekt mark, blant annet fordi det her ofte vil er snakk om betydelig vekt som skal transporteres og at potensialet for sporskader er betydelig. Transport på barmark utenfor veier er aktuelt kun i enkelte spesielle tilfeller hvor transport med beltekjøretøy på snødekt mark ikke er mulig eller praktisk gjennomførbart, og dersom slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter. Dette må vurderes konkret i det enkelte tilfellet. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Vikersfjell naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Samtidig oppheves forskrift 20.06.1986 nr. 1360 om fredning av Sandvann naturreservat, Ringerike kommune, Buskerud og forskrift 28.06.1985 nr. 1358 om vern av Vassfaret og Vidalen landskapsvernområde, Sør-Aurdal kommune, Oppland og Flå, Nes og Ringerike kommuner, Buskerud endres.

Område 6: Viulkastet naturreservat, Ringerike kommune, Buskerud fylke

Totalareal 192 daa, hvorav 192 daa produktiv skog.

Planstatus: Alt areal er LNF-område.

Inngrepsstatus: En gammel traktorvei går inn i området øverst og litt nedover lia.

Hovedsynspunkter fra høringen

I etterkant av fylkesmannens tilråding har Miljødirektoratet mottatt en uttalelse fra Ringerike kommune til områdene Viulkastet og Rankedal.

Ringerike kommune viser til planstatus i aktuelle områder. Rankedal: Kommuneplan: LNF-område. I tillegg er det vist aktuell korridor for framtidig forkortelse av E16 mellom Eggemoen og Nymoen. Trase og kryssløsning i området er ikke endelig avklart.

Reguleringsplan: Ikke berørt av gjeldende reguleringsplan, men planområde for reguleringsplan under arbeid går noe inn i foreslått verneområde. Områderegulering for Eggemoen Aviation and technology park. Viulkastet: Kommunedelplan for E16 Eggemoen-Kleggerud går rett nord for foreslått verneområde, og det ser ut som det er noe overlapp mellom verneområde og planområde. Formål i kommunedelplanen er LNFR, mens øvrig del av verneområde er avsatt til LNF i kommuneplanens arealdel.

Reguleringsplan: Ikke direkte berørt av gjeldende reguleringsplan, men 0605_388 Detaljregulering for E16 Eggemoen-Olum går rett nord for foreslått verneområde.

Vi viser til høringsuttalelse fra Statens Vegvesen, som ber om at vedtak av verneplanen avventer avklaring av konflikter mellom foreslåtte verneområder og framtidig E16. Dersom det ikke er mulig å avvente, ber vegvesenet om at grensen legges 50 meter fra vegen. Vi kommenterer ikke de konkrete problemstillingene, da disse er grundig beskrevet i vegvesenets brev. Viser også til uttalelse fra Ola Tronrud AS som også påpeker at verneforslaget kommer i konflikt med framtidig E16. Fylkesmannen opprettholder sitt forslag, og vurderer at Viul og Rankedal er nasjonalt verdifulle, samt at lokalitetene er små og dermed ekstra sårbare.

Kommunen mener E16 er en nasjonalt viktig veg, og videre utbygging er prioritert i Nasjonal transportplan 2014-2023. Statens vegvesen jobber med å få ferdig planarbeid for strekningen Nymoen-Eggemoen i 2016. I tillegg til vegprosjektene er det planer om en betydelig nærings-utvikling på Eggemoen, og dette området er av stor viktighet både for lokal og regional nærings-utvikling. Dette er forankra i politiske vedtak, både på kommunalt og fylkeskommunalt nivå.

Kommunen støtter Statens vegvesen i at trafiksikkerhet og framføring av ny E16 er et viktig samfunnshensyn i dette området. Samtidig har kommunen forståelse for at det er viktige naturverdier i området. Kommunen ber om at Miljødirektoratet i samarbeid med fylkesmannen og Statens vegvesen foretar en nærmere vurdering og avveining mellom nasjonale interesser i området.

Norsk Organisasjon for Terrengsykling mener det er vanskelig å se at sykling vil medføre slitasje i Viulkastet og Rankedal når traktorveier tillates vedlikeholdt, og ettersom de er vurdert til å tåle motorkjøretøy.

Fylkesmannens vurdering og tilråding

Fylkesmannen påpeker at den naturfaglige undersøkelsen viser at områdene har store naturverdier knyttet til det rike artsmangfoldet med en rekke rødlistede arter, og til den spesielle soneringen fra tørr, rik sandfuruskog til ekstreme kildeskoger. Det har også forekomster av sjeldne naturtyper, som f.eks aktive meandersvinger. Skråningene er utsatt for småras på grunn av Randselvas graving. Begge lokalitetene er vurdert som nasjonalt verdifulle. De bratte elveskråningene har en høyde på nesten 100 meter, og verneforslaget omfatter kun elveskråningen. Grensa sammenfaller med eiendomsgrense, og det går på toppen av skråningen der terrenget flater ut. Siden lokalitetene er små, er de ekstra sårbare. Et inngrep her kan gi stor effekt, og Fylkesmannen mener det ikke er mulig å redusere verneforslagene uten å miste vesentlige verneverdier.

Det foreligger en vedtatt reguleringsplan for utbedring av E16 forbi Viulkastet, men Statens Vegvesen ber om at verneforslaget ikke blir vedtatt ennå, i påvente av endelig avklaring av

kryss og eventuelt endret vegtrase. Viulkastet har store naturverdier knyttet til den spesielle og svært rike sandfuruslogen. Slike kalkrike, bratte sandfuruslogen er svært sjeldne. Lokalt har forekomster av en rekke sjeldne arter av sopp og karplanter samt sjeldne naturtyper. Avstanden mellom verneforslaget og grensa for den vedtatte reguleringsplanen varierer fra 20 til 100 meter. Konflikten her knytter seg altså ikke til den vedtatte reguleringsplanen, men til at SVV mener det kan være behov for endringer i kryssløsning og linjeføring. På motsatt side av veien er det skog, deler av denne omfattes av vedtatt reguleringsplan for Trollmyra avfallsplass. Verneforslaget er svært verdifullt, og Fylkesmannen mener det bør være mulig å finne en løsning der veien tilpasses slik at den unngår konflikt med verneforslaget for Viulkastet. Fylkesmannen vil også påpeke at naturverdiene i området må tas hensyn til ved en eventuell endring i reguleringsplanen uavhengig av om området blir vedtatt vernet eller ikke.

Fylkesmannen viser til at det er flere kildeframsprang i verneforslaget, og viktige verneverdier er knyttet til kildeskoger og andre fuktige vegetasjonstyper. Traktorveien er ofte fuktige og sølete, og Fylkesmannen mener sykling kan gi uheldig slitasje. Dette kan også gjelde motorferdsel, men den motorferdselen som er tillatt på traktorveien er av svært begrenset omfang. Det gjelder i hovedsak uttransport av felt storvilt og fylkesmannen vurderer ikke dette til å utgjøre noen stor fare. Fylkesmannen anbefaler at forbudet mot sykling opprettholdes.

Fylkesmannen tilrår at Viulkastet vernes som naturreservat med grense som under høringen og med følgende endringer i forskriften:

- Nytt punkt i § 6: Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:
Landing og start med Forsvarets luftfartøy.
- Nytt punkt i § 7: Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:
Oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting.

Det tas også inn i § 7 at det kan gis tillatelse til motorferdsel for oppsetting av

Miljødirektoratet viser til fylkesmannens vurdering og tilråding når det gjelder forholdet til veiplanene og mulig konflikt med avgrensning av de to aktuelle verneområdene. Disse to aktuelle verneområdene har svært høy verneverdi, og Miljødirektoratet mener det må finnes en løsning på veispørsmålet der veien tilpasses slik at den unngår konflikt med verneforslagene for Viulkastet og Rankedal. Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Viulkastet som naturreservat.

Klima- og miljødepartementets tilråding

Når det gjelder forholdet mellom verneforslagene for naturreservatene Rankedal og Viulkastet og en planlagt utvidelse av E 16, er planarbeidet for veisaken i en tidlig fase. Med den grensejusteringen som foretatt for Rankedal er det ikke konflikt mellom veiplanene og vern av de to naturreservatene. Hvis det likevel, etter en helhetlig saksbehandling av veisaken, viser seg at man har behov for tiltak som berører et naturreservat må dette behandles etter verneforskriftens generelle dispensasjonshjemmel (§ 8). Det vil i så fall bli lagt til grunn at E16 representerer en vesentlig samfunnsinteresse.

Når det gjelder mulig konflikt med sand- og grusforekomster, viser departementet til at de to verneområdene har nasjonalt viktige verne kvaliteter. I følge uttalelsen fra DMF er den nordlige delen av sand- og grusforekomsten Eggemoen definert som nasjonalt viktig, mens øvrige deler er vurdert som lokalt viktig. Ut fra dette er den aktuelle delen av sand- og grusforekomsten av lokal verdi.

De foreslåtte verneområdene er små (hhv. 371 dekar og 192 dekar), og de ligger i utkanten av sand- og grusforekomstene, slik at de uansett berører en liten del av disse forekomstene.

NGU har på oppdrag av DMF gjort beregninger av hvilke deler av Eggemoen som vil bli berørt av vernevedtaket, og har angitt dette i oversikt over tilgjengelig grus både innenfor reservatgrensen og i tre såkalte buffersoner på henholdsvis 100, 200 og 400 dekar utenfor reservatgrensen. DMF legger på denne bakgrunn til grunn: "Dersom verneområdene vedtas nå, vil kommunens handlingsrom for helhetlig vurdering og forvaltning av sine mineralressurser begrenses kraftig eller falle bort ved at arealene blir båndlagt."

Departementet viser til at det vernede arealet i de to områdene ifølge NGUs egne beregninger berører kun 0,16 % av hele grusforekomsten. Vernevedtaket har i seg selv ingen rettslige virkninger *utenfor* reservatgrensen. Naturmangfoldloven § 49 er likevel relevant for temaet DMF tar opp. Bestemmelsen lyder: "Kan virksomhet som trenger tillatelse etter annen lov, innvirke på verneverdiene i et verneområde, skal hensynet til disse verneverdiene tillegges vekt ved avgjørelsen av om tillatelse bør gis, og ved fastsetting av vilkår." Dette er en retningslinje for skjønnsutøvelse som skal anvendes når vedtak fattes etter annet lovverk. Bestemmelsen kommer ikke til anvendelse på mulige negative effekter av tiltaket på naturverdier utenfor verneområdet. § 49 innebærer nødvendigvis ikke at verneverdiene blir avgjørende når vedtaket skal fattes, de skal vektlegges. Dette kan ha betydning for både om tillatelse skal gis, og for fastsetting av vilkår om for eksempel avbøtende tiltak. Dersom det er aktuelt å regulere Eggemoen til og gi tillatelse til utvinning av grus utenfor reservatgrensene, er det kommunen og Direktoratet for mineralforvaltning som skal treffe vedtak og foreta vurderingen etter § 49. Departementet er derfor ikke enig i at kommunens handlingsrom blir kraftig begrenset eller faller bort med vernevedtaket.

Nært tilgrensende områder er allerede i stor grad båndlagt bl.a. til veger, industri og vannkraft. De foreslåtte verneområdene utgjør bratte skråninger mellom elva og plataet på toppen (jf. utkast til vernekart). I nedkant grenser begge områder til overvannet til hhv. Askerud kraftverk og Viulfoss kraftverk, begge i Randselva. Plataet inngår ikke i verneforslaget, men her er etablert infrastruktur som bl.a. industriområde/flyplass.

Oppe på plataet og like inntil verneområdene ligger E 16. Vegmyndighetene planlegger her utbygging av ny E 16 mellom Hønefoss og Jevnaker med bl.a. bro som krysser elva nord for Viulkastet. Verneforslaget er avklart med Samferdselsdepartementet.

Ut fra de nevnte momenter kan departementet ikke se at det foreligger vesentlig konflikt mellom verneforslaget og interesser knyttet til sand- og grusforekomster. Det vektlegges bl.a. at de to foreslåtte verneområdene har nasjonal verdi mens grusressursene som antas å bli berørt er av lokal betydning, samt at vernet areal i de to områdene i følge NGUs beregninger vil omfatte kun 0,16 % av grusforekomsten.

Departementet tilrår at de to områdene vernes med foreslåtte avgrensning.

Området grenser til overvannet til Askerud kraftverk i Randselva. Av hensyn til mulig framtidig kraftutbygging legges grensen for verneområdet 1 høydemeter over dagens vannstand.

Departementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Viulkastet naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Område 7: Rankedal naturreservat, Ringerike kommune, Buskerud fylke

Totalareal 373 daa, hvorav 371 daa produktiv skog.

Planstatus: Alt areal er LNF-område.

Inngrepstatus: En traktorvei går gjennom området nede ved elva. I vest ligger det et pumpehus ved elva, derfra går det ledninger som fører vannet opp til glattkjøringsbanen ovenfor reservatet.

Hovedsynspunkter fra høringen

Ola Tronrud AS påpeker at verneforslaget vil komme i konflikt med kryssløsning for fremtidig trase fra Eggemoen til Nymoen, påkobling til dagens E16 og avkjøring til Eggemoen Aviation & Technology park. Rankedal grenser til det stedet på Eggemoen hvor det er mulig å etablere et direkte kryss mellom E16 og industriområdet og Viulveien. De har forståelse for at verneforslaget har stor verdi, men ber om at en kan se på avgrensingen slik at det kan kombineres med fremtidig kryssløsning og utvikling av næringsparken. Dette er viktig for videre vekst i regionen.

I etterkant av fylkesmannens tilråding har Miljødirektoratet mottatt en uttalelse fra Ringerike kommune til områdene Viulkastet og Rankedal.

Ringerike kommune skriver: «Planstatus *Rankedal: Kommuneplan*: LNF-område. I tillegg er det vist aktuell korridor for framtidig forkortelse av E16 mellom Eggemoen og Nymoen. Trase og kryssløsning i området er ikke endelig avklart. *Reguleringsplan*: Ikke berørt av gjeldende reguleringsplan, men planområde for reguleringsplan under arbeid går noe inn i foreslått verneområde. Områderegulering for Eggemoen Aviation and technology park. *Viulkastet: Kommunedelplan* for E16 Eggemoen-Kleggerud går rett nord for foreslått verneområde, og det ser ut som det er noe overlapp mellom verneområde og planområde. Formål i kommunedel-planen er LNFR, mens øvrig del av verneområde er avsatt til LNF i kommuneplanens arealdel.

Reguleringsplan: Ikke direkte berørt av gjeldende reguleringsplan, men 0605_388 Detaljregulering for E16 Eggemoen-Olum går rett nord for foreslått verneområde. Vi viser til høringsuttalelse fra Statens Vegvesen, som ber om at vedtak av verneplanen avventer avklaring av konflikter mellom foreslåtte verneområder og framtidig E16. Dersom det ikke er mulig å avvente, ber vegvesenet om at grensen legges 50 meter fra vegen. Vi kommenterer ikke de konkrete problemstillingene, da disse er grundig beskrevet i vegvesenets brev. Viser også til uttalelse fra Ola Tronrud AS som også påpeker at verneforslaget kommer i konflikt med framtidig E16.

Fylkesmannen opprettholder sitt forslag, og vurderer at Viul og Rankedal er nasjonalt verdifulle, samt at lokalitetene er små og dermed ekstra sårbare.

Kommunens vurdering: E16 er en nasjonalt viktig veg, og videre utbygging er prioritert i Nasjonal transportplan 2014-2023. Statens vegvesen jobber med å få ferdig planarbeid for strekningen Nymoen-Eggemoen i 2016. I tillegg til vegprosjektene er det planer om en betydelig nærings-utvikling på Eggemoen, og dette området er av stor viktighet både for lokal og regional nærings-utvikling. Dette er forankra i politiske vedtak, både på kommunalt og fylkeskommunalt nivå.

Kommunen støtter Statens vegvesen i at trafiksikkerhet og framføring av ny E16 er et viktig samfunnshensyn i dette området. Samtidig har vi forståelse for at det er viktige naturverdier i området. Vi ber om at Miljødirektoratet i samarbeid med fylkesmannen og Statens vegvesen foretar en nærmere vurdering og avveining mellom nasjonale interesser i området.

Statens vegvesen (SVV) påpeker at verneforslaget berører deler av området som er avsatt til ny E16 på strekningen Nymoen - Eggemoen - Olum. Dette er en nasjonalt viktig veg som går mellom Bergen og Gävle i Sverige. Det er vedtatt reguleringsplan for strekningen Eggemoen - Olum, og det er startet opp arbeid med kommunedelplan for strekningen Nymoen - Eggemoen. Det planlegges nå for 2 kjørefelt, men på grunn av trafikkpotensialet må man ta høyde for at det en gang i fremtiden skal kunne bygges fire felt på denne strekningen.

Det vil bli utarbeidet et planforslag forbi Rankedal der E16 får to felt skilt med midtdeler og kryss inn til Eggemoen, men endelig trasé er ikke fastlagt. Det blir trolig overlapp mellom foreslått verneområde og vegen. På motsatt side av vegen er det en vedtatt reguleringsplan for utvikling av næringsstomter, og den utbyggingen er påbegynt, samt at det er påbegynt en

ny reguleringsplan i samme området. Statens Vegvesen mener det bør unngås vern av arealer som er nødvendige for vegen, og endelig beslutning om vern bør avvente til linjeføring og kryss er bestemt. Det påpekes også konflikt i forhold til vedlikehold av sidearealet til vegen (hogst m.m.). SVV opplyser at det siktes mot å ha ferdig planarbeidet i 2016. Statens Vegvesen ønsker en dialog med Fylkesmannen for å finne frem til en løsning på konflikten, og ber om at vedtak om vern avventer denne avklaringen, og at verneplanene da tilpasses løsningen. Verneplanen bør utsettes til det foreligger endelig beslutning om linjeføring av E16 og plassering av kryss. Dersom verneplanen ikke kan vente forutsetter vegvesenet at grensen legges utenfor 50 meter byggegrense for veien.

Norsk Organisasjon for Terrengsykling mener det er vanskelig å se at sykling vil medføre slitasje i Rankedal når traktorveier tillates vedlikeholdt, og ettersom de er vurdert til å tåle motorkjøretøy.

Fylkesmannens vurdering og tilråding

Forholdet til ny E16: I løpet av høringsprosessen hadde Fylkesmannen et møte med Statens Vegvesen for å avklare problemstillinger og vurdere mulige løsninger. Statens Vegvesen ønsker fortsatt dialog med Fylkesmannen for å finne en løsning på konflikten. Statens Vegvesen og Ola Tronrud AS ønsker at verneplanen utsettes til reguleringsplanen for ny E16 er vedtatt, hvis ikke bør grensen legges utenfor 50 meter byggegrense for veien.

Fylkesmannen vil påpeke at de to verneforslagene ved Viul er svært spesielle. Den naturfaglige undersøkelsen viser at områdene har store naturverdier knyttet til det rike arts mangfoldet med en rekke rødlistede arter, og til den spesielle soneringen fra tørr, rik sandfuruskog til ekstreme kildeskoger. Det har også forekomster av sjeldne naturtyper. Skråningene er utsatt for småras på grunn av Randselvas graving, og slike aktive meandersvinger er sjeldne i våre dager. Begge lokalitetene er så rike og unike at de er vurdert som nasjonalt verdifulle. De bratte elveskråningene har en høyde på nesten 100 meter, og verneforslaget omfatter kun elveskråningen. Grensa sammenfaller med eiendomsgrense, og det går på toppen av skråningen der terrenget flater ut. Siden lokalitetene er så små, er de ekstra sårbare. Et inngrep her kan gi stor effekt, og vi kan ikke se at det er mulig å gjøre reduksjoner i verneforslagene uten å miste vesentlige verneverdier. Vi ser også at selv om tiltaket blir lagt utenfor verneforslaget, kan det gi negative effekter på naturverdiene, særlig knyttet til avrenning av salt og annen forurensing.

Fylkesmannen ser at det fra utbyggers side kan være en fordel å ha alle muligheter åpne videre i prosessen. Vi vil imidlertid påpeke at de registrerte naturverdiene må tas hensyn til i nye planer, uavhengig av om områdene blir vernet eller ikke.

Fylkesmannen ser at det er en konflikt mellom viktige samfunnsinteresser i dette området. Både verneforslagene og veiplanene er klassifisert som av nasjonal verdi. Vedtatt reguleringsplan for utvikling av næringsstomter og planarbeid for nye reguleringsplaner på motsatt side av vegen, gjør et alternativ med forskyving av vegtraseen mindre ønskelig fra utbyggers side. Igangsatt reguleringsplan for næring/industri på Eggemoen er på om lag 700 dekar, og igangsatt reguleringsplan for Eggemoen flyplass og næringspark er på om lag 2 500 dekar. Fylkesmannen vil påpeke at verneforslaget er svært lite i forhold til de arealene som det er igangsatt planarbeid for. Rankedal har store naturverdier knyttet til det rike arts mangfoldet med en rekke rødlistede arter, og til den spesielle soneringen fra tørr, rik sandfuruskog til ekstreme gråorkildeskoger. Her er forekomster av en rekke sjeldne arter av karplanter og fugl, samt svært sjeldne naturtyper. Vi mener derfor det bør være mulig å finne en løsning der veiplanen tilpasses slik at den unngår verneforslaget.

Sykling: Fylkesmannen viser til at det er flere kildeframsprang i verneforslaget, og viktige verneverdier er knyttet til kildeskoger og andre fuktige vegetasjonstyper. Traktorveiene er ofte fuktige og sølete, og Fylkesmannen mener sykling kan gi uheldig slitasje. Dette kan også gjelde motorferdsel, men den motorferdselen som er tillatt på traktorveien i Rankedal er av svært begrenset omfang. Det gjelder i hovedsak uttransport av felt storvilt og eventuelt

ved behov for vedlikeholdsarbeid på et pumpehus, og vi vurderer ikke dette til å utgjøre noen stor fare. Fylkesmannen anbefaler at forbudet mot sykling i Rankedal opprettholdes. Fylkesmannen tilrår vern av Rankedal.

Fylkesmannen tilråding gir en oppsummering av konflikten mellom veiplan og verneplan, og den sendes Miljødirektoratet sammen med kopi av høringsuttalelsene. Fylkesmannen tilrår at Rankedal vernes som naturreservat med grense som under høringen og med følgende endringer i forskriften:

- Nytt punkt i § 6: Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for: Landing og start med Forsvarets luftfartøy.
- Nytt punkt i § 7: Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til: Oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting.

Det tas også inn i § 7 at det kan gis tillatelse til motorferdsel for oppsetting av gjerde.

Miljødirektoratet viser til fylkesmannens vurdering og tilråding når det gjelder forholdet til veiplanene og mulig konflikt med avgrensning av de to aktuelle verneområdene. Disse to aktuelle verneområdene har svært høy verneverdi, og Miljødirektoratet mener det må finnes en løsning på veispørsmålet der veien tilpasses slik at den unngår konflikt med verneforslagene for Viulkastet og Rankedal. Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Rankedal som naturreservat.

Klima- og miljødepartementets tilråding

Verneforslaget for Rankedal grenser på to korte strekninger relativt nær inntil ytterkant av eksisterende E16. Grensen følger her knekkpunktet mellom plataet og den bratte skråningen ned mot elva. For å unngå konflikter med drift og vedlikehold av eksisterende vei, samt konflikter ved en eventuell utvidelse av veien, justeres grensen på disse to strekningene slik at grensen for verneområdet ligger minimum 15 meter fra ytterkant av eksisterende vei. Grensen vil da på disse to strekningene ligge noe nede i den bratte skråningen.

Når det gjelder forholdet mellom verneforslagene for naturreservatene Rankedal og Viulkastet og en planlagt utvidelse av E 16, er planarbeidet for veisaken i en tidlig fase. Med den grensejusteringen som er nevnt over er det ikke konflikt mellom veiplanene og vern av de to naturreservatene. Hvis det likevel, etter en helhetlig saksbehandling knyttet til veisaken, viser seg at man har behov for tiltak som berører et naturreservat må dette behandles etter verneforskriftens generelle dispensasjonshjemmel (§ 8). Det vil i så fall bli lagt til grunn at E16 representerer en vesentlig samfunnsinteresse.

Det tas inn et nytt punkt § 4 i) i verneforskriften: Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

- Drift og vedlikehold av E16.

Når det gjelder mulig konflikt med sand- og grusforekomster, viser departementet til at de to verneområdene har nasjonalt viktige vernekvaliteter. I følge uttalelsen fra DMF er den nordlige delen av sand- og grusforekomsten definert som nasjonalt viktig, mens øvrige deler er vurdert som lokalt viktig. Ut fra dette er den aktuelle delen av sand- og grusforekomsten av lokal verdi. De foreslåtte verneområdene er små (hhv. 371 dekar og 192 dekar), og de ligger i utkanten av sand- og grusforekomstene, slik at de uansett berører en liten del av disse forekomstene. NGU har på oppdrag av DMF gjort beregninger av hvilke deler av Eggemoen som vil bli berørt av vernevedtaket, og har angitt dette i oversikt over tilgjengelig grus både innenfor reservatgrensen og i tre såkalte buffersoner på henholdsvis 100, 200 og 400 dekar utenfor reservatgrensen. DMF legger på denne bakgrunn til grunn: "Dersom verneområdene vedtas nå, vil kommunens handlingsrom for helhetlig vurdering og

forvaltning av sine mineralressurser begrenses kraftig eller falle bort ved at arealene blir båndlagt." Departementet viser til at det vernede arealet i de to områdene ifølge NGUs egne beregninger berører kun 0,16 % av hele grusforekomsten. Vernevedtaket har i seg selv ingen rettslige virkninger *utenfor* reservatgrensen. Naturmangfoldloven § 49 er likevel relevant for temaet DMF tar opp. Bestemmelsen lyder: "Kan virksomhet som trenger tillatelse etter annen lov, innvirke på verneverdiene i et verneområde, skal hensynet til disse verneverdiene tillegges vekt ved avgjørelsen av om tillatelse bør gis, og ved fastsetting av vilkår." Dette er en retningslinje for skjønnsutøvelse som skal anvendes når vedtak fattes etter annet lovverk. Bestemmelsen kommer ikke til anvendelse på mulige negative effekter av tiltaket på naturverdier utenfor verneområdet. § 49 innebærer nødvendigvis ikke at verneverdiene blir avgjørende når vedtaket skal fattes, de skal vektlegges. Dette kan ha betydning for både om tillatelse skal gis, og for fastsetting av vilkår om for eksempel avbøtende tiltak. Dersom det er aktuelt å regulere Eggemoen til og gi tillatelse til utvinning av grus utenfor reservatgrensene, er det kommunen og Direktoratet for mineralforvaltning som skal treffe vedtak og foreta vurderingen etter § 49. Departementet er derfor ikke enig i at kommunens handlingsrom blir kraftig begrenset eller faller bort med vernevedtaket.

Nært tilgrensende områder er allerede i stor grad båndlagt bl.a. til veger, industri og vannkraft. De foreslåtte verneområdene utgjør bratte skråninger mellom elva og plataet på toppen (jf. utkast til vernekart). I nedkant grenser begge områder til overvannet til hhv. Askerud kraftverk og Viulfoss kraftverk, begge i Randselva. Plataet inngår ikke i verneforslaget, men her er etablert infrastruktur som bl.a. industriområde/flyplass.

Oppe på plataet og like inntil verneområdene ligger E 16. Vegmyndighetene planlegger her utbygging av ny E 16 mellom Hønefoss og Jevnaker med bl.a. bro som krysser elva nord for Viulkastet. Verneforslaget er avklart med Samferdselsdepartementet.

Ut fra de nevnte momenter kan departementet ikke se at det foreligger vesentlig konflikt mellom verneforslaget og interesser knyttet til sand- og grusforekomster. Det vektlegges bl.a. at de to foreslåtte verneområdene har nasjonal verdi mens grusressursene som antas å bli berørt er av lokal betydning, samt at vernet areal i de to områdene i følge NGUs beregninger vil omfatte kun 0,16 % av grusforekomsten. Departementet tilrår at de to områdene vernes med foreslåtte avgrensning. Departementet viser til at området grenser til grenser til overvannet til Viulfoss kraftverk i Randselva.

Departementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Rankedal naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Område 8: Krålen naturreservat, Fyresdal kommune, Telemark fylke

Totalareal 702 daa, hvorav 651 daa produktiv skog.

Planstatus: Arealet er avsatt til LNF-område i kommuneplanens arealdel.

Inngrepstatus: Ingen tekniske inngrep i området.

Hovedsynspunkter fra høringen

Statens vegvesen Region sør og Norges vassdrags- og energidirektorat NVE har ingen merknader. WWF uttaler at de støtter forslaget om opprettelse av naturreservatet.

Landbruksdirektoratet påpeker bl.a. at det ikke er gjort generelle unntak fra verneforskriften til utsetting av saltsteiner. Direktoratet ber om at Fylkesmannen vurderer å åpne for dette i verneforskriften, dersom det er nødvendig for å opprettholde beite i området. Kartverket forutsetter at vernemyndigheten melder inn navnene Brårfjell naturreservat og Krålen

naturreservat til Kartverket for registrering i Sentralt stedsnavnsregister (SSR) ved Kartverket.

Fylkesmannens vurdering og tilråding

Fylkesmannen mener at det kan settes ut saltstein for husdyr eller vilt, og tilrår at det kommer inn et nytt punkt i § 4 pkt. i) *Utsetting av saltsteinar* i forskriften. Det bør også åpnes for motorferdsel til slik utsetting. § 7 h blir derfor et nytt punkt i samsvar med dette. Fylkesmannen tilrår at Krålen vernes som naturreservat med de endringene som er omtalt over.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Krålen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har etter innspill fra Landbruks- og matdepartementet tatt inn i § 7 bestemmelse om adgang til nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter nevnt i § 7 b og d. slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Krålen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Område 9: Hommedal prestegårdskog naturreservat, Grimstad kommune, Aust-Agder fylke

Totalareal 87 daa, hvorav 84 daa produktiv skog.

Planstatus: Området er i kommuneplanens arealdel avsatt som LNF område.

Inngrepstatus: Gnr. 87 bnr. 222 inngår ikke, men er i sin helhet omgitt av området.

Tilkomstvegen, ferskvannsbrønn og vannledning ligger innenfor. Prestegårdens vannledningene går gjennom. Bioforsk Øst Landvik forpakter en mindre del av et jorde som inngår (ca 3 da). Et vannbasseng (ca 1 da stort og dybde 2-3m) inngår og dekker Bioforsk Øst sitt behov for vanningsvann. Det går en kjøretrase fra hoved-veien opp til bassenget. Traseen har dels form av en enkel traktorveg (nedre/søndre del) dels form som kjøretrase i terreng (nordre del over jordets midtparti). Det er opparbeidet leirplass med bålplass og tauverk i og mellom trærne til lek.

Hovedsynspunkter fra høringen

NOF avd. Aust-Agder er positive til at mer skog blir vernet i fylket. Forsvarsbygg har ingen merknader til planen. Industri Energi ønsker ikke å uttale seg til planen.

Statens landbruksforvaltning påpeker at verneområdet omfatter 14 da dyrka mark som er i aktiv drift i dag, klassifisert som lettbrukt, dyrka jord og dyrkingsjord. I forslag til verneforskrift er det ikke tatt høyde for at det er jordbruksarealer i aktiv drift inne i verneområdet. SLF ber derfor om at forskriften endres slik at drift av jordbruksarealene kan fortsette. Dersom området skal vernes uten at det legges til rette for videre jordbruksdrift mener SLF at det må foretas en vurdering av arealene etter jordloven § 9.

Bioforsk Øst Landvik ber om at følgende momenter tas med i videre arbeid med verneplanen: 1) Fortsatt jordbruksdrift på de ca 14 dekar dyrket jord. Det opplyses om at arealet benyttes til ordinær jordbruksdrift i dag, og at den skjerma beliggenheten gjør arealet potensielt viktig for fremtiden med tanke på oppformering av spesialgrasarter. 2) Motorferdsel til og vedlikehold og tilsyn av bassenganlegget og driftsvegen. 3) Vedlikehold (maskinelt) av vannledninger. 4) Hogst av kantvegetasjon rundt dyrka areal.

To nabogrunneiere ber om at det må gis adgang til å fjerne skyggende vegetasjon. Grunneier av gbn. 87/222 krever adgang til å etablere veg og vannledning nordover gjennom verneområdet og rett til vedlikehold av, eventuell opprusting av eksisterende vann- og avløpsnett.

Grimstad kommune: Verneforslaget er lagt ut som hensynssone i kommuneplanens arealdel, og saken er derfor planmessig uproblematisk for kommunen.

Den gamle, historiske veien til Landvik kirke ønskes klarert som en veg som “..er i bruk på vernetidspunktet”, jf. forslag til verneforskrift § 4 punkt 5. Det må avklares at skilek og vinteraktiviteter ikke går inn under begrepet “større arrangementer”, og at vern ikke vil hindre dette eller bålbrekking med medbrakt virke og evt. grilling på tilrettelagt grillplass.

Området mot Prestegårdsskogen i øst har vært etablert trimløype for sykkel sport.

Den målrettede bestandspleien for å få frem storbjørk må videreføres.

Statens vegvesen, Region sør (SVV, Region sør) peker på at fylkesveg nr. 31 går gjennom Prestdalen. Vegen er relativt smal og uten tilrettelegging for gående og syklende. Eventuell fremtidig utbedring med gang- og sykkelveg vil kreve noe mer areal til vegformål, og foreslått reservatgrense ser ut til å komme delvis innenfor byggegrensen på 15 m fra senter veg. SVV har ut over dette ikke vesentlige merknader til verneforslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning beklager på generelt grunnlag at mineralske ressurser ikke er nevnt som tema i saken.

Norges Jeger og fiskerforbund mener at det bør åpnes for jakt og fiske og for motorisert uttransport av felt storvilt i området. Det fremmes ønske om at begrepet “beltekjøretøy” endres til “kjøretøy” i forskriften § 6 punkt 2. Det er også ønskelig at det åpnes for å lage bål i områder av virke som ligger på bakken.

Fylkesmannens vurdering og tilråding

Dyrka mark: Opplysningene om at jordet som i høringsforslaget ligger innenfor reservatgrensene hevdes årlig og inngår som en sentral del av bruksarealet til Bioforsk Øst forelå dessverre ikke som del av grunnlaget ved utarbeiding av høringsforslaget. På bakgrunn av høringsuttalelsene ble det avholdt et møte med påfølgende befarings i foreslåtte reservat med Bioforsk Øst, Norskogs forvalter av skogeiendommen (Skogkonsult AS) og Fylkesmannen v/miljøvern avdelingen. Mhp. interesser knyttet til dyrka mark ble klart at det er den søndre, brede delen av jordet som er mest sentral for Bioforsk øst sin virksomhet. Den nordlige del av jordet som forblir innenfor foreliggende tilråding er preget av vannsig fra bassenget og krever dreneringstiltak dersom arealet skal få høy verdi som dyrka mark. Videre ble det klart at tilliggende skog vest for søndre del av jordet ikke er av sentral betydning for registrerte verneverdier i skog. Å unnta disse arealene fra reservatforslaget vil føre til en vesentlig forenkling av fremtidig drift av jordet sammenliknet med at jordet omfattes av en verneforskrift. En slik grensejustering vil heller ikke påvirke verneverdien nevneverdig grad eller vanskeliggjøre forvaltning av foreslåtte verneområde. I samråd med dagens forvaltere av eiendommen foreslår Fylkesmannen derfor en grensejustering av høringsforslaget som innebærer at 11 da av de totalt 14 da med dyrka mark unntas fra reservatforslaget.

Kantvegetasjon: Det tas inn et nytt punkt i verneforskriften § 7 om dispensasjon til:

«4. Regulering av trehøyden i en inntil 5 meter bred sone inn i reservatet sør og øst for eksisterende innmark som grenser inn mot reservatet, for å unngå vesentlig redusert produksjon som følge av skyggevirking.»

Vannbasseng og vedlikehold av ledninger: Vernebestemmelsene i § 3 er ikke til hinder for: 5. Vedlikehold av bygninger, veier og andre anlegg og innretninger som fer i bruk på vernetidspunktet”. Det vil 7 åpnes for nødvendig bruk av motorisert ferdsel til vedlikehold som omfattes av verneforskriften § 4.

Skygging på naobeindom: Tillates til felling av trær behandles etter forskriften § 8.

Vedlikehold og veiløsning på gbn. 87/222: Fylkesmannen foreslår spesifisert dispensasjonsbestemmelse om ny veiløsning og tilkobling til offentlig vann- og avløp.

Fylkesmannen tar innspillet til SVV til etterretning. Etter muntlig avklaring fra SVV ser fylkesmannen ikke behov for å justere vernegrensa eller verneforskriften som følge av innspillet. En evt. fremtidig utbygging av gang- og sykkelveg i det aktuelle området vil fra

Fylkesmannens side bli behandlet etter relevant lovverk, og med en løsningsorientert innstilling mhp. å ivareta samfunnshensyn på en hensiktsmessig og helhetlig måte.

Fylkesmannen viser til at «veien» gjennom reservatforslaget i sør i dag i større grad fremstår som en sti enn som en vei. Stien er tatt inn i vernekartet, og vil omfattes av verneforskriften § 4 punkt 5 som et “eksisterende anlegg som er i bruk på vernetidspunktet”. Nødvendig vedlikehold av stien kan også inngå som en del av fremtidig skjøtsel av naturreservatet. Oppgradering av må behandles etter § 8. Vernegrensa justeres slik at den blir liggende i en fast avstand på 10 m fra gang- og sykkelvegen. Inngrep av sikkerhetshensyn vil behandles villig og effektivt.

Aktiviteter i privat regi går ikke inn under begrepet “større arrangementer”, og vernet vil ikke bli til hinder for å fortsettes slik aktivitet. Store deler av jordet er tatt ut av verneforslaget. Det forutsettes at det unntatte arealet og tilrettelagt grillplass vil dekke behovet for bålrensning og evt. grilling.

Sykkelsportbane er ikke forenlig med status som naturreservat, Det forutsettes at aktivitet som ikke følger etablert sti og vei må videreføres/etableres utenfor eventuell reservatgrense, jf. foreslåtte ferdselsbestemmelse i verneforskriften § 5.

: Skjøtsel i *Prestedalen* vil inngå i en eventuell forvaltnings- eller skjøtelsesplan for området og følges opp som en del av Fylkesmannens forvaltning etter vedtak om vern.

: Det er et klart mål å i så stor grad som mulig unngå markskader som følge av kjøring i utmark generelt, og i verneområder spesielt. Krav om beltekjøretøy for kjøring i samband med utfrakt av felt vilt er en omforent løsning mellom miljøforvaltningen og skogbruksnæringen, og er å anse som en nasjonal standard.

Bålrensning i naturreservater er som en standard i forvaltningen forbudt i reservater som er mindre enn 1000 da. Viser for øvrig til omtalen over om vinteraktiviteter.

På bakgrunn av ovennevnte foreslås følgende endringer i kursiv i forskriften:

§ 3 Vernebestemmelser

Punkt 5. Bålrensning er forbudt

Endres til:

5. Bålrensning er forbudt, med unntak av med medbrakt ved på opparbeidet bål plass markert på vernekartet.

2 nye punkter (punkt 4 og 5) i verneforskriften § 7:

§ 7 Spesifisert dispensasjonsbestemmelser

4. *Regulering av trehøyden i en inntil 5 meter bred sone inn i reservatet sør og øst for eksisterende innmark som grenser inn mot reservatet, for å unngå vesentlig redusert produksjon som følge av skyggevirking.*

5. Etablering av ny veiløsning og tilkobling til offentlig vann- og avløp for boligeiendom 87/222 som omslutes av reservatet.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens forslag til justering av avgrensning av verneområdet og til endringer i verneforskriften. Når det gjelder fylkesmannens kommentar om at aktiviteter i privat regi ikke går inn under begrepet “større arrangementer” og at vernet ikke vil bli til hinder for å fortsettes slik aktivitet, vil direktoratet presisere at fortsatt bruk av området til de aktiviteter som foregår der i dag ikke vil rammes av forbudet. Men forskriften vil innebære at store arrangementer vil være forbudt uavhengig av om disse foregår i privat eller annen regi. Direktoratet tilrår enkelte justeringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til ny mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet viser til de generelle kommentarene og slutter seg ellers til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Klima- og miljødepartementet har foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. I § 7 er det tatt inn bestemmelse om tillatelse til nødvendig motorferdsel ved vedlikehold av bygg og lignende, istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner, og ny veg og vannløsning til en grunneier. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Hommedal prestegårdsskog naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Område 10: Karlsøy prestegård naturreservat, Karlsøy kommune, Troms fylke

Totalareal 3.637 daa, hvorav 1.575 daa produktiv skog.

Planstatus: Området er LNF-område i kommunens arealplan.

Inngrepstatus: Det går en kraftlinje gjennom området, samt at det går en gammel ferdselsvei fra Værret til Andersvika og til Arvika. Det er en fyrlykt på Korsneset, samt at det finnes noen gamle kanonstillinger på Korsneset og i Arvikaområdet. Det står en mast på Vetten.

Hovedsynspunkter fra høringen

Direktoratet for mineralforvaltning, NTNU Vitenskapsmuseet, Statens vegvesen og Forsvarsbygg har ingen merknader til verneforslaget. Fiskarlaget Nord uttaler at tradisjonell fiskerinæring og fiskeriaktiviteter ikke vil bli negativt berørt og har derfor ingen innvendinger.

Statens landbruksforvaltning (SLF) er positiv til verneplanprosessen og er positiv til at det skal utarbeides en skjøtelsesplan for verneområdet. SLF har ingen merknader til verneforslaget.

Kystverket Troms og Finnmark viser til Kystverkets behov for utføre nødvendige operasjoner rundt lykten.

Fylkesmannens vurdering og tilråding

Fylkesmannen foreslår å endre forslaget til verneforskrift (§ 4 pkt 6):

“Vernebestemmelsene er ikke til hinder for rydding av skog som skjermer for fyrlykt på Korsneset, samt drift, vedlikehold og utskifting av samme fyrlykt.”

Miljødirektoratets viser til de generelle kommentarene. For dette området er skjøtsel viktig for å ivareta verneformålet, og det er utarbeidet skisse til forvaltningsplan som angir hvilke skjøtselstiltak som bør gjennomføres. Direktoratet slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Karlsøy prestegård som naturreservatet.

Klima- og miljødepartementet har tatt bort kravet om at motorferdsel i forbindelse med nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til eksisterende hytter utenfor verneområdet bare kan skje med beltekjøretøy på snødekt mark. Det samme gjelder nødvendig motorferdsel for transport av materialer for gjenoppføring av anlegg eller innretninger som har gått tapt ved brann eller naturskade. Departementet viser til at Karlsøy er et relativt stort verneområde. Det legges likevel til grunn at slik transport fortrinnsvis bør skje på veier, ved bruk av båt eller alternativt med beltekjøretøy på snødekt mark, blant annet fordi det her ofte vil være snakk om betydelig vekt som skal transporteres og at potensialet for sporskader er betydelig. Transport på barmark utenfor veier er aktuelt kun i enkelte spesielle tilfeller hvor transport med beltekjøretøy på snødekt mark ikke er mulig eller praktisk gjennomførbart, og dersom slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter. Dette må vurderes konkret i det enkelte tilfellet. Departementet viser til at det normalt er gode snøforhold på Karlsøy, og dermed gode muligheter for snøscootertransport. Det er også tatt inn bestemmelse i § 7 om motorferdsel ved utsetting av saltstein. Departementet har foretatt enkelte andre endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet

slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Karlsøy prestegård naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Område 11: Utvidelse av Solgårdhavna naturreservat, Sarpsborg kommune, Østfold fylke

Nytt areal: 32 daa, hvorav 32 daa produktiv skog. Nytt totalareal: 61 daa.

Planstatus: LNF-område i kommuneplanen.

Inngrepsstatus

Navnet Solgårdhavna skyldes at arealet før har vært benyttet til beite eller «havn» som det også kalles. Sølvbunkeuer kan vitne om dette. Plassen Linbingen ligger som en «øy» inne i området, med adkomstvei gjennom skogen. En lavspenline til Linbingen går gjennom deler av området.

Hovedsynspunkter fra høringen

Sarpsborg kommune og Østfold fylkeskommune har ingen kommentarer til verneforslaget. Under henvisning til kommunens høringssvar 7.3.14. for Ågårdselva naturreservat i samme kommunedel (Tune), stilles det imidlertid spørsmål om nødvendigheten av adgang til jakt og eventuell motorferdsel i reservatene. Særlig anses småviltjakt å kunne være i strid med verneinteressene og bør derfor vurderes opp mot denne jaktens rekreasjonsverdi. Eier av gnr/bnr 2034/16 støtter reservatutvidelsen, men mener kildefremspring i reservatet ikke er slitasjesvake for tråkk og beiting, eksempelvis av sau, og at beite bør kunne reguleres gjennom dispensasjonsadgang. Han foreslår også unntak for fjerning av uønskete nåletrær og kirsebær (svartelistet), som ikke naturlig hører til i reservatet, jf. verneformålet. Østfold Botaniske Forening er positiv til forslaget, men viser til at unaturlig høye hjorteviltbestander overbeiter viktige løvtreslag (osp, rogn, selje), som er substrat og levesteder for sopp, moser og lav. Overbeiting anses som langt viktigere enn plukking av planter, sopp og lav (jf. § 3a). Høsting av matsopp er akseptert som et unntak (§ 4a), men dette gjelder ikke innsamling av annen sopp til vitenskapelige samlinger. Slik innsamling vil også øke kunnskapen om området. Isteden for et generelt forbud mot innsamling, og at dispensasjon til innsamling må søkes, foreslås et nytt unntak under § 4: *Det er tillatt/ønskelig å utføre forsvarlig innsamling av planter og sopp (inkludert lav) til vitenskapelige formål hvor opplysningene gjøres tilgjengelige via naturhistoriske samlinger til nytte for forvaltning, forskning og allmennhet.*

Verdens Naturfond (WWF-Norge) støtter vern av de området.

Tune Historielag ser positivt på vern av områdene, spesielt Desiderialunden.

Norges vassdrags- og energidirektorat kan ikke se at de to små verneområdene er i konflikt med vassdragsinteresser eller kjente energiresurser. Statnett viser til en kraftlinje nordøst for Solgårdhavna, som ikke kommer i berøring med de to reservatene.

Hafslund nett AS viser til en lavspenlinje i området og ber om at unntaket i § 4 for vedlikehold av lavspenlinjene også skal gi unntak til motorferdsel, jf. § 6.

Landbruksdirektoratet viser til at høringen ikke har redegjort for ev. landbruksinteresser eller ev. unntak for slike interesser i områdene. Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) mener vernebestemmelsene diskriminerer terrengsykling, idet sykling forbys (§ 5b). NOTS mener Friluftslovens hovedprinsipp i § 2 om adgang til hensynsfull og skånsom sykling på eksisterende stier bare bør avvikes ved reelle og tungtveiende vernehensyn. NOTS mener sykling på vei til Linbingen i Solgårdhavna forbys, mens motorferdsel her er tillatt (§ 6b). Området er lite, uten gjennomgående stier og det vil derfor ikke bli noen naturslitasje som følge av sykling.

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Jakt: Motorferdsel er kun tillatt ved uttransport av storvilt.

Beiting: Området har stedvis slitasjesvak vegetasjon ved kildefremspring. Beiting kan ikke hevdes å fremme verneformålet og kan dermed ikke anses som et skjøtselstiltak.

Fjerning av uønskete treslag av hensyn til verneformålet, er hjemlet i § 9.

Nedbeiting av osp, rogn og selje i verneområder kan skape problemer for rekruttering, særlig av større osper. Problemet må imidlertid sees i lys av hjortevilt- og rovviltforvaltningen mer generelt. Jakt på elg og rådyr vil ikke bli regulert i reservatet. Fylkesmannen er enig i at innsamling i reservater til vitenskapelig formål/samlinger generelt ikke er et problem. I praksis gis det dispensasjon med vilkår til slikt formål. Forvaltningsmyndigheten ønsker likevel å ha en viss oversikt over innsamlinger, idet enkelte meget sjeldne arter kan trues av for mye innsamling, jf. planten fettblad i Arekilen naturreservat på Hvaler, som i sin tid ble utryddet hovedsakelig pga innsamling. Fylkesmannen er imidlertid positiv til at kunnskapsgrunnlaget i verneområder styrkes.

Vedlikehold av kraftlinjer: Verneforskriften har dispensasjonsadgang for fjerning av enkelttrær langs linjen i Solgårdhavna (§ 7 c). Området innehar slitasjesvak vegetasjon. Fylkesmannen ønsker derfor ikke et generelt unntak for motorferdsel i § 6, som følge av unntak i § 4 for vedlikehold av lavspenning. Ved en gitt dispensasjon for fjerning av enkelttrær, vil det ved behov også bli gitt tillatelse til nødvendig motorferdsel, som bruk av ATV eller med et lett beltekjøretøy, som ikke setter varige spor i terrenget.

Landbruksinteresser: Det er ikke behov for uttransport av tømmer gjennom reservatet fra utenforliggende skogarealer. Det finnes ikke større arealer med tilgrensede fulldyrket mark inntil området. Da Solgårdhavna i nord grenser til et mindre jorde, er de spesifiserte dispensasjons-bestemmelsene under § 7 c) etter høring supplert med en hjemmel til å kunne gi dispensasjon til fjerning av enkelttrær mot jordekant på dette gnr./bnr.

Sykling: Området er lite og uegnet til sykling. Et unntak for sykling på vei til Linbingen er ikke nødvendig, idet sykling på veier generelt er tillatt.

Avgrensning av verneområdet

Vernebestemmelsene ivaretar hensyn til fritidseiendommen på flg. pkt.: Unntak for vedlikehold og bruk av adkomstvei, vedlikehold av en el.line (§ 4 d og 4 e), samt en hjemmel til å kunne gi dispensasjon til fjerning av enkelttrær i el.linjetraseen og nær bygninger (§ 6 b).

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for naturreservater uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Solgårdhavna naturreservat. Samtidig oppheves forskrift 23.12.1983 nr. 2015 om fredning av Solgårdhavna naturreservat, Tune kommune, Østfold.

Klima- og miljødepartementet har foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår utvidelse av Solgårdhavna naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Område 12: Desiderialunden naturreservat, Sarpsborg kommune, Østfold

Totalareal 10 daa, hvorav 10 daa produktiv skog.

Planstatus: LNF-område i kommuneplanen.

Inngrepstatus: Området ligger inntil riksvei, kirke og kirkegård. En lavspenning går gjennom området. Et høyspenntrekk berører en flik av området nær elva helt i nord. En større bunker fra siste krig ble anlagt for å overvåke bru over Sollielva. Noen kulturminner er knyttet til virksomheten ved Solli Brug på motsatt side av elva. Før ny vei ble bygd, var det ferge/skyssted over elva. I dag er det spor etter brygge og en tidligere vei.

Hovedsynspunkter fra høringen

Sarpsborg kommune tar verneforslaget til etterretning, men stiller spørsmål om nødvendigheten av adgang til jakt og eventuell motorferdsel i reservatene. Østfold fylkeskommune har ingen kommentarer til verneforslaget. Statens vegvesen har ingen merknader, så fremt reservatet ikke hindrer ivaretagelse av trafikksikkerhet, drift og vedlikehold av FV118.

Østfold Botaniske Forening er positiv til forslaget, men viser til at unaturlig høye hjorteviltbestander overbeiter viktige løvtreslag (osp, rogn, selje), som er substrat og levesteder for sopp, moser og lav. Overbeiting anses som langt viktigere enn plukking av planter, sopp og lav (jf. § 3a). Høsting av matsopp er akseptert som et unntak (§ 4a), men dette gjelder ikke innsamling av annen sopp til vitenskapelige samlinger. Slik innsamling vil også øke kunnskapen om området. I stedet for et generelt forbud mot innsamling, og at dispensasjon til innsamling må søkes, foreslås et nytt unntak under § 4: *Det er tillatt/ønskelig å utføre forsvarlig innsamling av planter og sopp (inkludert lav) til vitenskapelige formål hvor opplysningene gjøres tilgjengelige via naturhistoriske samlinger til nytte for forvaltning, forskning og allmennhet.* Verdens Naturfond (WWF-Norge) støtter vern av området. Norges vassdrags- og energidirektorat kan ikke se at verneforslaget er i konflikt med vassdragsinteresser eller kjente energiressurser.

Hafslund nett AS viser til behov for drift, vedlikehold, skogrydding ved og ferdsel til og ev. fornyelse av linjer. Hafslund ønsker at unntaket i § 4 for vedlikehold av lavspentlinjene også skal gi unntak til motorferdsel, jf. § 6. Det må bli dispensasjonsadgang for fjerning av trær i traseen for lavspentlinje. En høyspentlinje sees av vernekartet, men er ikke omtalt.

Landbruksdirektoratet viser til at høringen ikke har redegjort for ev. landbruksinteresser. Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) mener vernebestemmelsene diskriminerer terrengsykling, idet sykling forbys (§ 5b). NOTS mener Friluftslovens hovedprinsipp i § 2 om adgang til hensynsfull og skånsom sykling på eksisterende stier bare bør avvikes ved reelle og tungtveiende vernehensyn. Området er lite, uten gjennomgående sti og det vil derfor ikke bli noen naturslitasje som følge av sykling.

Fylkesmannens vurdering og tilråding

Jakt: Motorferdsel er kun tillatt ved uttransport av storvilt.

Beiting: Området har stedvis slitasjesvak vegetasjon ved kildefremspring. Beiting kan ikke hevdes å fremme verneformålet og kan dermed ikke anses som et skjøtselstiltak.

Fjerning av uønskete treslag av hensyn til verneformålet, er hjemlet i § 9.

Nedbeiting av osp, rogn og selje i verneområder kan skape problemer for rekruttering, særlig av større osper. Problemet må imidlertid sees i lys av hjortevilt- og rovviltforvaltningen mer generelt. Jakt på elg og rådyr vil ikke bli regulert i reservatet. Fylkesmannen er enig i at innsamling i reservater til vitenskapelig formål/samlinger generelt ikke er et problem. I praksis gis det dispensasjon med vilkår til slikt formål. Forvaltningsmyndigheten ønsker likevel å ha en viss kontroll over innsamlinger, idet enkelte meget sjeldne arter kan trues av for mye innsamling, jf. planten fettblad i Arekilen naturreservat på Hvaler, som i sin tid ble utryddet hovedsakelig pga innsamling. Fylkesmannen er imidlertid positiv til at kunnskapsgrunnlaget i verneområder styrkes.

Vedlikehold av kraftlinjer: Verneforskriften tillater vedlikehold av lavspentlinje og det er gittdispensasjonsadgang for fjerning av enkeltrær langs linjen til Solli kirke (§ 7 c). Området har slitasjesvak vegetasjon. Fylkesmannen ønsker derfor ikke et generelt unntak for motorferdsel i § 6, som følge av unntak i § 4 for vedlikehold av lavspentlinje. Ved en gitt dispensasjon for fjerning av enkeltrær, vil det ved behov også bli gitt tillatelse til nødvendig motorferdsel, som bruk av ATV eller med et lett beltekjøretøy, som ikke setter varige spor i terrenget. Høyspentlinjen helt nord i Desiderialunden berører i et luftspenn en flik av reservatet. For dette område er det nå innarbeidet bestemmelser for høyspentlinjen, etter standard forskrifter gitt av Miljødirektoratet, jf. § 4, 6 og 7.

Landbruksinteresser: Det er ikke behov for uttransport av tømmer gjennom reservatet fra utenforliggende skogarealer. Det finnes ikke større arealer med tilgrensede fulldyrket mark inntil reservatet.

Til avgrensning av verneområdet:

Fylkesmannen viser til at det innenfor et delareal, merket A på vernekartet for Desiderialunden, er tatt særlig hensyn til nærområdet til kirken og til gravlundene, jf. verneforskriften § 4 e) og § 7 c). Fylkesmannen kan ikke se at sørgrensen for Desiderialunden, like nord for fylkesvei 118 og E6, skaper problemer for veiene. § 4 f) i verneforskriften gir adgang til vedlikehold av eksisterende tekniske anlegg.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for naturreservater uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Desiderialunden som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Desiderialunden naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Felles omtale av områdene 13 Berg, 14 Flåtten, 15 Håkås og 16 Brattåsen naturreservater:

Hovedsynspunkter fra høringen

Østfold fylkeskommune er positiv til opprettelsen av reservatene og har ingen kommentarer til forslagene. Statens vegvesen har ingen merknader.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) kan ikke se at forslagene er i konflikt med vassdragsinteresser eller kjente energiresurser. Landbruksdirektoratet stiller spørsmål om de av områdene som er gitt lokal verneverdi, tilfredsstillende kriteriene for vern etter Naturmangfoldloven § 37. I områder med tillatt beiting er det ikke alltid gjort unntak fra bestemmelsene for utsetting av saltsteiner, oppsetting / vedlikehold av gjerder eller for nødvendig motorferdsel ved slike tiltak. En ber om at det åpnes for nevnte tiltak i forskriftene, der dette er nødvendig for å opprettholde beite. Forsvarsbygg anser den generelle unntaksbestemmelsen for militær operativ virksomhet i verneforskriftene § 6 som tilfredsstillende. En anser også at luftoperativ virksomhet dekkes av unntaket. Militær operativ virksomhet omfatter også nødvendig trenings- og øvingsvirksomhet for at Luftforsvaret til enhver tid skal ha den beredskap og kompetanse som politiske myndigheter krever. Områdene er i hovedsak skogdekte og gir ingen mulighet for helikopterlanding. Motorferdselforbudet i § 5 a), herunder start og landing med luftfartøy, gir Forsvaret en administrativ konsekvens, da flykart må oppdateres med nye forbudsområder. For å unngå dette, og under henvisning til en svært liten sannsynlighet for at landing vil finne sted, tilrår § 6 supplert med unntaksbestemmelsen «*Landing og start med forsvarets luftfartøy*». Østfold Bondelag er generelt fornøyd med at Fylkesmannen benytter frivillig vern. Prosessen har vært svært ryddig og oversiktlig. Østfold Entomologiske Forening støtter verneforslagene og understreker verdien av å bevare raviner. Naturvernforbundet i Østfold ser positivt på verneforslagene, viser til at fylket er lite og har stort press på arealene. Norsk Friluftsliv mener skogvern er viktig, også for friluftslivet. Verneforslagene støttes, men en er generelt imot innskrenkninger i allemannsretten som ikke er faglig begrunnet ut fra verneverdiene. Mer Villmark Nå er positiv skogvernarbeidet og forslaget. Betydningen av vern av edelløvsskog og raviner, der mye har gått tapt pga bakkeplanering, understrekes. Arronderingen kunne vært bedre. Det bør ikke foregå jakt i verneområder. Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) er positiv til at skog vernes mot moderne maskinelt

skogbruk og ønsker at uberørt natur kan oppleves både til fots og på tråsykkel. Friluftslovens hovedprinsipp i § 2 om adgang til hensynsfull og skånsom sykling på eksisterende stier bare bør avvikes ved reelle og tungtveiende vernehensyn, eksempelvis der sykling konkret kan skade rødlistearter. NOTS ber om at restriksjoner mot ferdsel med sykkel tas ut av forskriftene. En ber om at forskriftene evt. endres på enkelte punkter, særlig vedr. restriksjoner mot sykling på eksisterende stier. NOTS har pr. i dag ikke informasjon om sykkelbruken i de foreslåtte verneområdene, eller om de fremstår som attraktive i så henseende. Sykling på stier i utmark bidrar til å opprettholde gamle stier. Vintersykling med «fatbike» (spesielt kraftige/brede dekk) bør likestilles med bruk av ski, truger og hundekjøring - og bør tillates på lik linje med disse aktiviteter.

Fylkesmannens vurdering og tilråding om generelle forhold

Beiting, saltsteiner: Det foreslås beiteforbud i Flåtten og Berg, utfra slitasjesvak vegetasjon. Vernebestemmelsene for Håkås og Brattåsen hensyntar beiting, saltsteiner, gjerding og motorferdsel i forbindelse med bufe (i §§ 4, 6 og 7).

Start og landing med luftfartøy: Unntak for «Landing og start med forsvarrets luftfartøy» vil ikke ha noen praktisk negativ betydning, unntatt ved mulig helikopterlanding på åpne myrflater. Fylkesmannen vil ikke motsette seg et slikt unntak, men overlater denne vurderingen til Miljødirektoratet, idet et slikt unntak vil omfatte alle nye skogvernområder.

Reservatnavn: Registrering av navn bør foretas sentralt.

Friluftsliv: Konkrete vurderinger er gjort for hvert område, ut fra verneformål og aktuelle friluftsliv- og sportsaktiviteter. Formuleringer i verneforskriftene knyttet til friluftsliv og uteaktiviteter er benyttet i samsvar med gjeldende maler og retningslinjer. Ingen av områdene har ferdselsforbud.

Jakt og arrondering: Verneforslagene er basert på frivillighet og samtykke fra grunneierne. Adgang til jakt i skogreserater er i tråd med sentrale føringer fra Miljødirektoratet.

Terrengsykling: Terrengsykling kan skade markoveflate og vegetasjon bl.a. ved å blottlegge røtter og kan bidra til erosjon i skrånende terreng med finere løsmasser. I noen av områdene er sykling tillatt på sti inntegnet på vernekartet, men ellers ikke. Bestemmelser om sykling (§ 3 – idrettsarrangementer, og i § 5 - § 6) er i tråd med formuleringer og føringer gitt av Miljødirektoratet. Vintersykling er en ny aktivitet, der praktisering og ev. restriksjoner i vernebestemmelser ennå ikke er gitt noen føringer fra direktoratet. Det samme gjelder bruk av el.sykler i verneområder.

Omtale av de enkelte områdene

Område 13: Utvidelse av Berg naturreservat, Eidsberg kommune, Østfold fylke

Nytt areal: 119 daa, hvorav 119 daa produktiv skog. Nytt totalareal: 816 daa.

Planstatus: LNF-område i kommuneplanen.

Inngrepstatus: I vestre del går en veg gjennom området frem til bebyggelse på sørsiden og en lavspentlinje krysser området i søndre del. Bygningene på eiendommen 25/6 er fjernet og et mindre tidligere innmarksareal her er under gjengroing. I øst grenser området til dyrket mark, i sør til skogarealer og i vest til dyrket mark og offentlig veg.

Sammendrag av høringsuttalelser med merknader:

Eidsberg kommune mener at det i høringsforslaget er godt gjennomarbeidet og har ingen bemerkninger til forslaget og ønsker at det blir enighet med grunneierne om utviding.

Hafslund Nett anmoder om at bestemmelse om drift og vedlikehold av lavspentlinje og nødvendig motorferdsel i denne sammenheng tas inn i forskriftens §§ 4 og 6.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) reagerer på at det vil bli forbudt å sykle på en traktorvei i § 6 c. Østfold Entomologiske Forening mener raviner er en lite undersøkt

naturtype som det vil være spennende å undersøke nærmere. Deter en naturtype som er i ferd med å forsvinne og er viktig å bevare for sin egenverdi. Mer Villmark Nå er fornøyd med at ravineområder, som fylket har mistet så mye av gjennom bakkeplanering, nå foreslås fredet.

Fylkesmannens vurdering og tilråding

Vedlikehold av lavspenningstasjon tas inn i § 4 og nødvendig fjerning av vegetasjon langs denne linjen i § 7. Fylkesmannen anbefaler ikke et generelt unntak for motorferdsel i § 6, som følge av unntaket i § 4 og anbefaler at spørsmål om motorferdsel løses ved dispensasjon. § 5 endres slik at sykling i traktorspor blir tillatt.

Miljødirektoratets tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Berg naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Berg naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift 09.07.1993 nr. 693 om fredning av Berg naturreservat, Eidsberg kommune, Østfold.

Område 14: Brattåsen naturreservat, Rakkestad kommune, Østfold fylke

Totalareal 228 daa, hvorav 212 daa produktiv skog.

Planstatus: LNF-område i kommuneplanen.

Inngrepstatus: Det er yngre skog og ungskog særlig i de østre/nordøstre deler av området. Her er det foryngelser og frøtrestillinger. Også i andre partier er skogen preget av tidligere regulerende hogster.

Hovedsynspunkter fra høringen

Språkrådet har ingen merknader til navneforslaget Brattåsen og viser til at Seteråsen ligger syd for verneområdet og mener derfor at det er riktigere å benytte navnet Brattåsen.

Landbruksdirektoratet: Det er ikke åpnet for motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe, selv om beiting er tillatt i området. Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS): Når det ikke finnes stier i området (d.e. ikke inntegnet på vernekartet) virker det unødvendig og misvisende å gjenta ferdselsrestriksjoner i forskriften som allerede er gitt av friluftsløven § 2.

Statnett forutsetter fortsatt adgang til drift og vedlikehold av kraftlinjen 1 km unna.

Fylkesmannens vurdering og tilråding

Fylkesmannen tilrår navnet Brattåsen i samsvar med Språkrådets merknader. Også Rakkestad kommune har tidligere påpekt at Brattåsen er riktig navn. Fylkesmannen vil endre § 6 som påpekt av Landbruksdirektoratet. Vernekartene viser normalt ikke alt av stier i området. Det er derfor hensiktsmessig at forskriften forbyr sykling. Avstanden til kraftlinjen tilsier at verneområdet ikke vanskeliggjør drift, tilsyn og vedlikehold m.m.

Miljødirektoratets tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Brattåsen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har tatt inn bestemmelse i § 7 om motorferdsel ved utsetting av saltstein og istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminne. Det er foretatt enkelte andre endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet

slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Brattåsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Område 15: Flåtten naturreservat, Trøgstad kommune, Østfold fylke

Totalareal 89 daa, hvorav 75 daa produktiv skog.

Planstatus: LNF-område i kommuneplanen.

Inngrepstatus: Skogen i området har ikke lang kontinuitet og bærer preg av å ha vært mer åpen tidligere. Antagelig har området da vært benyttet til beite. Skogen er noe variert i alder og sjiktning der grove trær står sammen med yngre skog. Dette kan tyde på tidligere inngrep i form av regulerende hogster, men det er lite av stubber etter hogst. Enkelte drensutløp fra omkringliggende dyrket mark munner ut i ravinen og noen av disse er steinsatt. Området grenser mot Teigsåas utløp i Øyeren. Øyeren har en regulering på 2,4 meter. Vernegrensen er tilpasset gjeldende reguleringsreglement.

Hovedsynspunkter fra høringen

Trøgstad kommune: Alle de tre områdene i kommunen bør få et tillegg som sier at vernet ikke er til hinder for vedlikehold og eventuelt mindre justeringer av eksisterende stier. Ravineområdene langs Øyeren er spesielle i nasjonal målestokk og det er fra før vernet lite skog på god bonitet i Norge. Det er bra at noen ravineområder langs Øyeren kan vernes for fri utvikling når vernet kan skje frivillig. Norges vassdrags - og energidirektorat (NVE) viser til at Øyeren har en regulering på 2.4 meter, men regner med at det er kjent, slik at det ikke skal være noen konflikt her. Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS): Når det ikke finnes stier i området inntegnet på vernekartet virker det unødvendig og misvisende å gjenta ferdselsrestriksjoner i forskriften som allerede er gitt av friluftsløven § 2.

Østfold Entomologiske Forening: Raviner er en naturtype som er i ferd med å forsvinne og som det er viktige å bevare for sin egenverdi. Mer Villmark Nå er fornøyd med at ravineområder, som fylket har mistet så mye av i bakkeplanering, nå foreslås fredet.

Fylkesmannens vurdering og tilråding

Vernekartene viser normalt ikke alt av stier i området. Det er derfor hensiktsmessig at forskriften forbyr sykling.

Miljødirektoratets tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Flåtten som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har tatt inn bestemmelse i § 7 om motorferdsel ved vedlikehold av drensutløp, herunder steinsetting for å hindre erosjon foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Flåtten naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Område 16: Håkås naturreservat, Trøgstad kommune, Østfold fylke

Totalareal 104 daa, hvorav 103 daa produktiv skog.

Planstatus: LNF-område i kommuneplanen.

Inngrepstatus: Skogen i området har ikke lang kontinuitet og bærer preg av å ha vært mer åpen tidligere. Antagelig har området vært benyttet til beite. Pågående beiting har ført til tråkkskader på vegetasjonen og det er lite av urter i området. Riktig beitetrykk kan ha en positiv effekt. Bechs kapell ligger i området og det er ryddet et mindre areal rundt bygningen. Det er en liten tømmerbygning med en tårnkonstruksjon. Mellom kapellet og vannet bærer skogen preg av regulering/rydding. Det går et traktorspor gjennom området

frem til kapellet. Området grenser mot Øyeren. Øyeren har en regulering på 2,4 meter. Vernegrensen er tilpasset gjeldende reguleringsreglement.

Hovedsynspunkter fra høringen

Trøgstad kommune, Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Østfold Entomologiske Forening og Mer Villmark Nå har samme merknader som for Flåtten over. Språkrådet har ingen merknader til navnevalget, men skrivemåten må bli Håkås i samsvar med norsk rettskrivning og skrivemåten i SSR. Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS): Forskriften har først forbud mot bruk av sykkel og opphever det etterpå i § 6 ved å tillate sykling på de eneste stiene og traktorveger som er inntegnet på vernekartet. Dermed tilsvare de foreslåtte ferdselsbestemmelsene for området i realiteten friluftsløven § 2.

Fylkesmannens vurdering og tilråding

De stier som fremgår av Turkart over Trøgstad vil bli lagt inn på vernekartet. Det anbefales unntak i forskriften (§ 4) for vedlikehold av eksisterende stier angitt på vernekartet, med standard som på vernetidspunktet. Vernekartene viser normalt ikke alt av stier i området, mindre stier fremgår ofte ikke. Det er derfor hensiktsmessig med forbud mot sykling. Traktorsporet frem til Bechs kapell skiller seg ut i forhold til stier i området. Fylkesmannen legger Språkrådets merknader til grunn om skrivemåten.

Miljødirektoratets tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Håkås som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har foretatt enkelte endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Håkås naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

17. Utvidelse av Ågårdselva naturreservat, Sarpsborg kommune, Østfold fylke

Totalareal 1.625 daa, hvorav 1.602 daa produktiv skog. Nytt totalareal 1.925 daa.

Planstatus: LNF-område i kommuneplanen.

Inngrepstatus: To veier, hytte med uthus, regulert vassdrag, iverksatte fiskestelltiltak (tilført gytegrus), etablerte tekniske innretninger med tanke på fiske, merkede stier og løyper. En del ungsog og andre spor etter hogst og skogsdrift finnes i området. Viktig og mye brukt friluftsområde, laksefiske, jakt, sykling, regulert vassdrag for kraftproduksjon.

Hovedsynspunkter i høringen

Østfold fylkeskommune er positive til opprettelsen av reservatet som vil bidra til å sikre viktige biotoper og bevare et viktig friluftsområde.

Sarpsborg kommune mener at:

1. Avgrensning av verneforslaget gås gjennom på nytt
2. Bevaring av eldre skog brukes ikke som vernemotiv i forskriften
3. Adgangen til jakt i reservatet bør vurderes på nytt
4. Enkle fiskestelltiltak og arbeidet med å forebygge masseforekomst av tuneflue må kunne gjennomføres uten dispensasjon fra verneforskriften. Det bør vurderes å få på plass bestemmelser om minstevannføring.
5. Viser til § 41 i Lov om forvaltning av naturens mangfold og forutsetter at kommunen blir involvert i utarbeidelsen av forskriften.

Statens landbruksforvaltning: Det er ikke unntak for etablering av saltplasser.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) påpeker at mineralske ressurser sjelden eller aldri vies oppmerksomhet i vernesaker etter naturmangfoldloven og at konsekvensen dermed blir mangelfull saksutredning. Resultatet kan bli at beslutninger blir fattet på feil

grunnlag. DMF anmoder om at geologiske ressurser blir temautredet og at verneforskriftene generelt åpner for leting og undersøkelse av eventuelle mineralske forekomster i området. DMF kjenner ikke til om det foreligger gamle gruveåpninger i området, men ber om at det i verneforskriftene gjennomgående tillates å foreta tilsyn og sikring i forbindelse med eventuelle eldre mineraluttak.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) kan ikke se at det foreslåtte naturreservatet har konsekvenser for vassdrag eller kjente energiressurser ellers.

Forsvarsbygg anser Forsvarets nødvendige behov er ivaretatt av § 6.

Statens vegvesen har ingen innvendinger. Statnett viser til at planene ikke berører Statnetts eksisterende, planlagte (meldte) ledninger eller stasjoner i området.

Kartverket viser til at naturmangfoldloven § 34 andre ledd forutsetter at grensene til verneområder, herunder naturreservat, blir angitt i koordinatpunkter i forskriften og kartfestet. Kartverket forutsetter at forslaget til forskrift for verneområdet og kartet oppfyller disse kravene på vedtakstidspunktet. Videre påpeker Kartverket at navnet Ågårdselva naturreservat ikke finnes i Sentralt stedsnavnregister, som er Norges nasjonale register for skrivemåten av stedsnavn i offentlig bruk. Kartverket ber om at navnet rapporteres for føring i Sentralt stedsnavnregister når verneområdet er vedtatt.

Språkrådet har ingen merknader til navneforslaget *Ågårdselva naturreservat*.

Interessegruppa Mer Villmark Nå er svært fornøyd med at Ågårdselva naturreservat foreslås opprettet. Reservatet innebærer at det sikres et særegent og viktig landskapsavsnitt i fylket med tilhørende naturmangfold og viktige friluftsverdier. Ågårdselva naturreservat er et viktig supplement til øvrige verneområder i fylket. Jakt bør ikke skal utøves i naturreservat, men at vanlig stangfiske kan bedrives.

Naturvernforbundet i Østfold er meget positive til opprettelsen av Ågårdselva naturreservat. Det vises til at Ågårdselva er fylkets eneste canyon og at elva er lakseførende. Med dette forslaget blir reservatet et meget viktig område for bevaring av biomangfold og ikke minst for naturopplevelser for befolkningen.

WWF - Norge støtter vern av Ågårdselva naturreservat i Sarpsborg. WWF vil be Fylkesmannen sende flest mulig skogvernsaker til høring, slik at et stort antall områder kan vernes før utgangen av 2014.

Norsk ornitologisk forening avd. Østfold (NOFØ): Utvidelsen og endringen i vernestatus er gunstig for bevaringen av et viktig barskogområde, og bra at elven inngår i forslaget. NOFØ er skeptisk til jakt og fangst i naturreservater og mener det bør vurderes om det fortsatt skal være jakt på typiske skogsfuglarter som orrfugl, storfugl og jerpe (skogshøns). Jakt på disse artene er i strid med verneformålet (§ 1) og § 3 pkt. 2. Det generelle unntaket i § 4 pkt. 2 om jakt og fangst er for vidtgående i forhold til formålet med reservatet og må vurderes på nytt. Jakt på skogshøns i området er svært uheldig. Skjøtsel og at jaktforbud vil bidra til å opprettholde den naturtilstand som er formålet med vernet, jf. § 9. Fravær av jakt vil også bidra til en økt følelse av fred og ro i reservatet. Stedet er et populært turområde, men at det ikke er behov for å tenne bål overalt, tilrettelagte bålplasser bør være nok. Det skal ikke være tillatt å brenne død ved tatt fra bakken. Hjortevilt felt utenfor reservatet må ikke tillates transportert gjennom reservatet. Prinsipielt skal alle naturreservater skal ha en forvaltningsplan/skjøtelsesplan. I dette området ville det vært naturlig at en slik plan bl.a. inneholder konkrete forslag til å gjenskape naturtilstanden ved å tette igjen gamle grøfter enkelte steder i området slik at den tidligere hydrologien kan gjenopprettes. En sti må legges inn på vernekartet og det må tas inn bestemmelse om vedlikehold og merking.

Nedre Glomma og Omland Fiskeadministrasjon (NGOFA) ser i utgangspunktet svært positivt på opprettelsen av Ågårdselva naturreservat som beskrevet i det utsendte forslaget. Laksestammen må blir bærekraftig og naturlig selvreproduserende på et nivå at det kan høstes et forsvarlig overskudd. Dugnadsarbeidet med bedring av gyteforholdene ved at elva er tilført tiltrengte grus – og steinmasser må fortsette. Dette har skjedd både ved at stein er knust ved håndmakt og ved tilført innkjøpt gytegrus – delvis støttet med midler fra

Fylkesmannen. Hver høst drives nødvendig vedlikehold på eksisterende gyteområder bl.a. med flytting av gytegrus fra land og ut i elvestrengen og ved åpning av «propper» som dannes i elva slik at fisken kan vandre fritt på lav vannføring. NGOFA frykter at nye vernebestemmelser skal gjøre det vanskeligere å utføre slikt arbeid, men har forståelse for at større enkeltprosjekter må omsøkes i god tid. De mindre tiltakene i elva er oftest svært vannstandsavhengige, og må kunne utføres på kort varsel. På denne bakgrunn ber NGOFA om en endring av forskriften ved at § 7 nr. 3 flyttes til § 4 – Generelle unntak fra vernebestemmelsene.

Det gjennomføres årlig vårdugnader for å vedlikeholde etablerte gapahuker, fiskeplasser og adkomststier. Det ryddes for mindre vegetasjon, tilgrodd kratt og eventuelle vindfall som er til hinder for adkomst eller utøvelse av stangfiske. NGOFA ønsker å fortsette denne praksisen uten at det utløser tyngre søknadsprosesser. De foreslår derfor endring av forskriften ved at §7 nr. 4 flyttes til § 4, og utvides til også å omfatte adkomststier til etablerte fiskeplasser. NGOFA ser på eksisterende vernekart som mangelfullt i denne sammenheng og har tegnet inn de etablerte stier og fiskeplasser som bør kunne vedlikeholdes. Ras kan hindre fiskens vandring i elvestrengen. I § 4 bør det være bestemmelser om anledning til å fjerne vegetasjon og trær som er til hinder for fiske, fjerning av vindfall og trær i elvestrengen og tiltak ved ras. Den lave vintervannføringen oppleves som sterkt begrensende for alt liv i og rundt elva. Det vises til at vintervannføringen kan, ved hjelp av demningen ved Sølvstuefoss, reguleres helt ned til 1 m³/sek. Dette er vannføringen gjennom hele vinteren (d.e. perioden fra slutten av august til 1.juni). Det er åpenbart at ei elv som i sommermånedene ofte kan ha vannføring på 100-200 m³/sek reguleres ned til 1m³ om vinteren vil ha sterk negativ innvirkning på insektliv, bunndyrfauna, fisk, fugle – og dyreliv. Lav vanngjennomstrømning fører også til økende begroing og, etter en nedbørrik høst, til at laksens gytegrøper blir liggende på tørt land. NGOFA fikk i 2010 utarbeidet en rapport for å dokumentere vintervannføringens effekt på laksens reproduksjon og oppvekstvillkår. Rapportens konklusjon er at en beskjeden økning av vintervannføringen til 5 m³/sek vil ha svært stor betydning for laksens livsbetingelser. Det hender at regulanten kjører vannstanden brått ned. Ved sterk nedkjøring kan massiv stranding og yngledød oppstå. En økt vintervannføring vil ha større bufferegenskaper mot uforutsette hendelser eller uhell i manøvreringen. På denne bakgrunn krever NGOFA at det i forbindelse med opprettelsen av Ågårdselva naturreservat pålegges regulanten å levere en vintervannføring i elva på minimum 5 m³/sek. NGOFA foreslår at § 10 endres slik at forvaltningsplan *skal* utarbeides. Det foreslås at NGOFAS egen driftsplan for laks, som er godkjent av Fylkesmannen og finansiert gjennom tildeling av offentlige midler, enten legges til grunn ved utarbeidelsen av en forvaltningsplan eller delvis innarbeides i denne der det er relevant.

Norske Lakseelver er svært positive til og støtter i sin helhet NGOFA.

Fylkesmannens vurdering og tilråding

Avgrensning av verneforslaget: Fylkesmannen har lagt de miljøfaglige anbefalingene til grunn ved utforming av høringsforslaget, men har gjort noen mindre grensetilpasninger.

Fylkesmannen viser til kontakt med Miljødirektoratet om oppretting av et større verneområde, og arbeider videre med den avgrensning som har vært på høring.

Fylkesmannen vil imidlertid ikke anbefale at arealer på nordsiden av elva tas ut slik kommunen har foreslått. Fylkesmannen legger vekt på at området i fremtiden bør ha en viss robusthet mot effekter og forstyrrelser fra omkringliggende arealer. De yngre skogpartiene vil på sikt utvikle miljøkvaliteter og vil ha økologisk funksjon ved å binde sammen verdifulle skogmiljøer. Arealstørrelse er her et selvstendig miljøvernargument.

Formålsbestemmelse og «eldre skog»: Begrepet *eldre skog* er benyttet i formålsbeskrivelsen, ikke *gammel skog* slik kommunen skriver. Fylkesmannen oppfatter det slik at eldre skog i denne sammenheng også omfatter eldre produksjonsskog dvs. hogstklasse 4 – ikke kun

gammel, hogstmoden skog. Fylkesmannen er imidlertid enig med kommunen i at formålsbeskrivelsen kan være mer presis og forslår en justering av denne.

Til spørsmålet om jakt i området viser Fylkesmannen til kommentarer under Norsk ornitologisk forening avd. Østfold. Vedrørende forvaltning av laksen og minstevannføring viser Fylkesmannen til kommentarer under Nedre Glomma og Omland Fiskeadministrasjon. Kommunen har i lengre tid drevet med bekjempelse av tuneflue hvis plager oppfattes som et folkehelseproblem i regionen i deler av sommeren. Fjerning av fuktig mose er et aktuelt tiltak som ikke anses å være i strid med formålet. Det anbefales bestemmelse om dette i § 4. Fylkesmannen er enig i at det burde vært et bedre samarbeid med kommunen i en tidligere fase av verneplanprosessen. Etter høringen tok derfor Fylkesmannen kontakt med kommunen og det ble avholdt et møte 16.06.2014 mellom partene, der kommunens synspunkter i saken ble gjennomgått og utdypet.

Saltstein: Det tas inn eget punkt i § 4 i forskriften om dette.

Mineralressurser: I forbindelse med etablering av verneområder er ressurser relevante i forbindelse med erstatningsspørsmålet som blir vurdert inngående. Spørsmål om evt andre ressurser fremkommer i prosessen, herunder høringen. Formålet med verneområdet er å bevare naturen mest mulig urørt og hindre fremtidig virksomhet i strid med det overordnede målet. Det er således ikke aktuelt å lete etter mineralske forekomster med tanke på utnytting i et evt fremtidig naturreservat. DMF kjenner ikke til om det finnes gamle gruveåpninger etter tidligere virksomhet i området. Fylkesmannen kjenner heller ikke til slike spor etter gammel virksomhet i området. På denne bakgrunn vil Fylkesmannen ikke anbefale endringer i den foreslåtte verneforskriften.

Kart og koordinater: For verneområder er det vanlig at knekkpunkter i grensene koordinatfestes etter vernevedtak. Grensen for verneområdet fremgår av vernekartet som er en del av vernevedtaket. Fylkesmannen legger til grunn at Miljødirektoratet eventuelt gir relevant tilbakemelding til Kartverket. Etter vernevedtak vil Fylkesmannen rapportere navnet på reservatet til Sentralt stedsnavnregister.

Jakt, fiske og friluftsliv: Fylkesmannen legger til grunn at jakt og fiske normalt kan utøves i skogreservater i Norge og ikke er i strid med verneformålet der hensikten er å bevare skogen, landskapet og naturforutsetningene. Det er en klar føring i arbeidet med etablering av verneområder at verneforskriften skal ivareta det definerte verneformålet og ikke andre (verne)hensyn. Dersom skogen vernes, beskyttes også andre miljøverdier, f.eks. naturopplevelse og friluftsliv. Det er en tynn og varierende bestand av skogsfugl i området. Det er Fylkesmannens oppfatning at disse forekomstene opprettholdes ved tilførsel av fugl fra bakenforliggende, større sammenhengende skogområder. Dette betyr at det først og fremst er bestandssituasjonen lenger inne i fylket som avgjør forekomstene i det aktuelle området. Det betyr igjen at jakt i området sannsynligvis har marginal effekt på forekomst av skogshønsefugl i reservatforslaget. Spørsmålet om jakt er således av mer prinsipiell karakter. Jakt som forstyrrende element i forhold til annet friluftsliv og naturopplevelse er også tatt opp. Dette kan være en relevant problemstilling i mye brukte friluftsområder, men kan ikke sies å være i strid med verneformålet i den aktuelle saken. Dersom kommunen mener at jakt, av hensyn til andre friluftsinnteresser, er uønsket eller bør begrenses i området, bør kommunen som friluftmyndighet ta spørsmålet opp med grunneieren for å drøfte muligheten for en avtale om dette. Fylkeskommunen som regional friluftmyndighet kan eventuelt rådføres i en slik sak. Fylkesmannen mener at den foreslåtte bestemmelse om bålrensning, § 4 pkt.10, er forsvarlig selv om området er mye besøkt. Død kvist fra bakken kan etter forskriften anvendes ved bålrensning. Tap av dødved pga. dette vil ikke få et så stort omfang at verneformålet blir skadelidende. Fylkesmannens generelle holdning til dette spørsmålet er at bålrensning ikke bør tillates i svært små reservater. I et verneområde av den aktuelle størrelsen bør bålrensning være akseptabelt, dersom forsiktighetsregler og god adferd ivaretas. Når det gjelder uttransport av felt elg/hjort vil Fylkesmannen bemerke at § 6 nr. 3 gjelder vilt felt i reservatet. Dersom det er ønskelig å transportere vilt felt utenfor

reservatet gjennom dette kreves en dispensasjon. Det kan hende at dyr felt utenfor reservatgrensen pga av terreng og naturforholdene ellers mest hensiktsmessig kan fraktes ut gjennom reservatet.

Forvaltningsplan: Fylkesmannen anbefaler at formuleringen i § 10 opprettholdes.

NGOFAs dugnadsarbeid har vært av stor betydning for bevaring av laksestammen og allmenhetens muligheter til sportsfiske. Fylkesmannen ønsker i utgangspunktet å imøtekomme disse interessene og anbefale at bestemmelsene i § 7 som omhandler tiltak i forbindelse med laks og laksefiske flyttes til § 4 – generelle unntak fra vernebestemmelsene. Også rydding av adkomststier til etablerte fiskeplasser kan inngå i generelle unntak. Større tiltak i elva, f.eks. ekstern tilføring av stein og gytegrus vil fortsatt kreve dispensasjon for å kunne gjennomføres. Aktuelle tiltak i § 4 vil omfatte nødvendig vedlikehold på eksisterende gyteområder som flytting av gytegrus fra land ut i elvestrengen og åpning av propper som dannes i elva slik at fisken kan vandre fritt på lav vannføring. Fylkesmannen mener også at fjerning av vegetasjon/trær som er til hinder for utøvelse av fiske samt fjerning av vindfall og andre trær som blir liggende i elvestrengen er akseptabelt i forhold til verneformålet og kan tas inn som nytt punkt i § 4. Fjerning av steinskred/ras som kan hindre fiskens vandring er et aktuelt forhold. Fylkesmannen mener at mindre ras kan fjernes dersom det vil kunne påvirke gyte – og oppvekstforholdene for laks med hjemmel, jf. § 4 nr. 15. Større ras kan imidlertid forekomme og det foreslås at det tas inn et pkt. om dette i § 7. Fylkesmannen mener at en viss motorferdsel i forbindelse med enkelte lovlige tiltak er relevant og anbefaler et nytt pkt. i § 6 der nødvendig transport med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget er tillatt.

Stier det er aktuelt å vedlikeholde – både adkomststier til etablerte fiskeplasser og turstier bør fremgå på vernekartet, slik også NGOFA har foreslått. Fylkesmannen vil således ajourføre kartet med de aktuelle stiene. I forbindelse med fiske benyttes robåt i to kulper i elva. Det bør tas med en bestemmelse i § 4 om tillatelse til båt plass på disse steder.

NGOFA argumenterer sterk for økt vintervannføring i elva og viser til omfattende miljømessige ulemper forårsaket av lav vannføring. Fylkesmannen er også fra tidligere godt kjent med de miljøproblemer den lave vintervannføringen fører til, og at selv en mindre økning vil gi en betydelig miljømessig gevinst i elva. Fylkesmannen oppfatter det imidlertid slik at dersom verneforskriften hadde foreslått bestemmelser som ville bety endringer i konsesjonsvilkårene vil det ikke være mulig å få etablert et reservat slik det nå foreslås.

Spørsmålet om vintervannføring bør bli et tema ved fremtidig revisjon av konsesjonsvilkårene.

På bakgrunn av overnevnte anbefaler Fylkesmannen at:

Avgrensning

Fylkesmannen foreslår ingen endring i avgrensningen av området etter høring.

Formål

Det foreslås disse endringer i verneformålet:

§ 1. Formålet med naturreservatet er å bevare et *varierte skogområde og sikre utviklingen til gammelskog* med de naturlig forekommende arter, naturtyper og økologiske prosesser osv.....

Verneforskrift

Det foreslås disse endringer i verneforskriften:

§ 4. Generelle unntak fra vernebestemmelsene/vernebestemmelsene er ikke til hinder for

- nr. 3 Vedlikehold av eksisterende *gapahuk, fiskebuer og rastebord angitt på vernekartet*
- nr. 9 Rydding, merking, skilting og vedlikehold av eksisterende stier og *fiskeplasser* angitt på vernekartet
- nr. 10 *Fjerning av overhengende vegetasjon som er til hinder for fiske samt vindfall og andre trær som ligger i elvestrengen.*

- nr. 13 *Utsetting av saltsteiner*
- nr. 14 *Mindre tiltak i eller ved elva for å bekjempe forekomst av tuneflue.*
- nr. 15 *Mindre tiltak i elva for å bedre gyte- og oppvekstforholdene for laks, herunder fjerning av mindre ras/steinskred.*
- nr. 16 *Opprettholde båt plasser angitt på vernekartet for inntil 8 joller eller kanoer i forbindelse med laksefiske*

§ 6. Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene

- nr. 4 *Nødvendig transport av materiell til tiltak i eller ved elva med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.*

§ 7. Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

- nr. 3 *Tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk, herunder forbedring av gyteforholdene for laks i elva.*
- nr. 4 (UTGÅR) *Rydding av busker og kratt langs elvebredden for normal utøvelse av stangfiske*
- nr. 4 *Fjerning av større ras/steinskred og andre blokkeringer som hindrer laks og andre arters vandring.*

Miljødirektoratets tilråding

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for naturreservater uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Ågårdselva naturreservat.

Samtidig oppheves forskrift 24.06.1977 nr. 10 om fredning for Ågårdselva naturreservat og vernebestemmelser for Valbrekke landskapsvernområde, Tune kommune, Østfold.

Klima- og miljødepartementet har tatt inn bestemmelse i § 4 om utsetting av saltstein og om motorferdsel i forbindelse med dette og ved vedlikehold av kulturminner i § 7. I § 7 h er det tatt inn bestemmelse om gjenoppføring av bygninger som er blitt ødelagt ved brann eller naturskade. Det er foretatt enkelte andre endringer av forskriften først og fremst av teknisk karakter. Departementet slutter seg ellers til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Ågårdselva naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Klima- og miljødepartementet tilrår:

1. Forskrifter om vern av 17 skogområder i fylkene Troms, Hedmark, Oppland, Buskerud, Aust-Agder, Telemark og Østfold fastsettes i samsvar med vedlagte forslag (vedlegg 1 - 17).